

Germanizmi u mjesnom govoru Hrastovskog

Bačani, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:972319>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Petra Bačani

**Germanizmi u mjesnom govoru Hrastovskog
German Loanwords in the Local Dialect of
Hrastovsko**

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Petra Bačani
Matični broj: 0009092606

Germanizmi u mjesnom govoru Hrastovskog

ZAVRŠNI RAD

Sveučilišni prijediplomski studij: Hrvatski jezik i književnost/Engleski jezik i književnost

Mentor: doc. dr. sc. Marina Marinković

Komentor: izv. prof. dr. sc. Željka Macan

Rijeka, rujan 2024.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova *Germanizmi u mjesnom govoru Hrastovskog* izradila samostalno pod mentorstvom doc. dr. sc. Marine Marinković i komentorstvom izv. prof. dr. sc. Željke Macan.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u završnome radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Student/studentica

Petra Bačani

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. METODOLOGIJA	1
3. MJESTO HRASTOVSKO	2
4. KAJKAVSKO NARJEČJE	3
4.1. VARAŽDINSKO-LUDBREŠKI DIJALEKT.....	8
4.2. OPIS MJESNOG GOVORA HRASTOVSKOG	8
5. POSUĐENICE	10
5.1. PRILAGODBE POSUĐENICA.....	13
5.2. GERMANIZMI	14
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA – PREGLED.....	16
6.1. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PO PREPOZNATLJIVOSTI GERMANIZAMA	24
6.2. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PO SEMANTIČKIM SFERAMA GERMANIZAMA	38
6.3. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PO DOBNIM SKUPINAMA ISPITANIKA	40
7. ZAKLJUČAK	42
8. POPIS LITERATURE:	44
9. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI (<i>na hrvatskome jeziku</i>)	45
10. NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (<i>na engleskome jeziku</i>)	45

1. UVOD

U ovom završnom radu bit će analizirani germanizmi u govoru mjesta Hrastovsko. Hrastovsko je malo mjesto kraj Ludbrega, u Varaždinskoj županiji. Jezično ono pripada kajkavskom narječju, točnije varaždinsko-ludbreškom dijalektu.

Germanizmi su jedna od najčešćih skupina posuđenica po podrijetlu u hrvatskome jeziku. To su zapravo posuđenice koje su posredno ili neposredno ušle u hrvatski jezik iz njemačkog standardnog jezika, austrijskoga njemačkog jezika i njihovih dijalekata. U ovom završnom radu analizirat će se rezultati istraživanja koje je autorica provela o pojavnosti germanizama u mjesnom govoru Hrastovskog.

Nakon što se objasni metodologija izrade ovog završnog rada, najprije se prikazuje kratka povijest mjesta Hrastovsko i teorijska pozadina o kajkavskom narječju te opis govora mjesta Hrastovsko. Nakon toga slijedi leksikološki dio ovog završnog rada, odnosno, teorijski dio o posuđenicama i germanizmima. Nakon upoznavanja s teorijom prelazi se na samu analizu rezultata istraživanja. Autorica prvo daje kratki pregled rezultata istraživanja, zatim analizira rezultate po prepoznatljivosti germanizama, pa po semantičkim sferama germanizama, te naposljetku po dobnim skupinama ispitanika. Nakon analize rezultata slijedi zaključak, zatim popis literature i sažetak s ključnim riječima završnog rada.

2. METODOLOGIJA

Za potrebe izrade ovog završnog rada, autorica je provela terensko dijalektološko istraživanje u mjestu Hrastovsko. Prvo je napravljen popis od 220 germanizama koji će biti ispitani. Germanizmi su preuzeti iz knjige *Germanizmi u hrvatskim govorima* autorice Anete Stojić i podijeljeni u četiri skupine, ovisno o semantičkim sferama kojima germanizmi pripadaju. Najveću skupinu činili su germanizmi semantičke sfere kućanstva, odnosno, domaćinstva; njih čak devedeset i šest. Drugu skupinu činili su germanizmi koji se odnose na hranu i piće, tj. kulinarstvo. Takvih germanizama bilo je ukupno sedamdeset i četiri. Posljednje dvije skupine imale su jednak broj germanizama – svaka po dvadeset i pet. Jedna od tih skupina odnosila se na germanizme koji pripadaju semantičkoj sferi odjeće i obuće, a druga onim germanizmima koji pripadaju semantičkoj sferi poljoprivrede i alata.

Autorica je ispitala četvero izvornih govornika mjesnog govora sela Hrastovsko; dvije ispitanice bile su starije životne dobi, a dvojica ispitanika srednje životne dobi. Napominje se da je i autorica sama izvorna govornica mjesnog govora sela Hrastovsko. Dvije ispitanice bile su Dragica Đurinek, rođena 17. studenog 1929. godine, i Biserka Marković, rođena 9. kolovoza 1954. godine. Ispitanici srednje životne dobi bili su Dražen Bulf, rođen 20. lipnja 1971., i Dejan Bačani, rođen 31. siječnja 1973. godine. Tijekom ispitivanja autorica je pokušala opisno objasniti ispitanicima svaki pojedini germanizam, kako bi ustanovila je li im on poznat ili ne. Autorica je organizirala njihove odgovore u tablicu prema tome koliko su im germanizmi poznati: ne poznaju germanizam / poznaju germanizam, ali ne znaju što znači i ne koriste ga / poznaju germanizam, znaju što znači, ali ga ne koriste / poznaju germanizam, znaju što znači i koriste ga / koriste germanizam u nekom drugom značenju. Prema tom kriteriju analizirani su i rezultati ispitivanja. Osim prema tom kriteriju, rezultati su analizirani i prema kriteriju semantičkih sfera i prema kriteriju dobnih skupina (starije životna dob i srednja životna dob). Na kraju analize autorica je iznijela zaključak.

Prije same analize ponudili smo teorijsku pozadinu kajkavskog narječja i opis govora mjesta Hrastovsko. Za izradu toga dijela seminarskog rada autorica se koristila izvorima Mije Lončarića o kajkavskom narječju. Nakon toga slijedi kratki uvod u posuđenice u hrvatskom jeziku, s naglaskom na germanizmima. Za taj dio završnog rada autorica se najviše koristila knjigama *Leksikologija* autorice Jasne Melvinger i *Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku* autorice Barbare Štebih Golub.

3. MJESTO HRASTOVSKO

Hrastovsko je mjesto odmah kraj Ludbrega, smješteno u ludbreškoj Podravini. Ludbreška Podravina pripada gornjoj hrvatskoj Podravini, koja se sastoji od varaždinske Podravine na zapadu i koprivničke i đurđevačke Podravine na istoku. To je nizinski kraj, a spominjanje mjesta Hrastovsko zabilježeno je već 1359. godine kada je kralj Ludovik Ivanu Chuzu darovao vlastelinstvo Bistricu i Ludbreg. Ivan Chuz 1360. dolazi na taj posjed, a u sastavu tvrđave Ludbreg spominje se i selo Hrastovsko, tada zapisano kao *Hrasti* (Vrtulek, 2005: 24). Međutim, postoje i dokazi o davnoj prošlosti Hrastovskog – nalazište Vučje grlo. Otkriveno je 1966. godine, a na nalazištu su pronađeni primjerci srednjovjekovne keramike, kao i ložište opekarske peći, za koju je utvrđeno da potječe iz razdoblja Rimskog Carstva.

Nalazište je upisano u Registar kulturnih dobara RH, ali se, nažalost, sve više oštećuje. (Kovaček, 2023: 15).

Osim ovoga, Hrastovsko se spominje kao jedno od ludbreških imanja vlastelina Andrije Thuroczyja 1495. godine pod nazivom *Haraszty*, kao i pod nazivom *Hrasztovszko* na popisu Ludbreške župe kanonika Andrije Vinkovića 1659. godine. Postoje zapisi da su u Hrastovskom bili posjedi grofice Elizabete Keglević, Mihajla Natulija, grofa Franje Erdödyja, Ivana Grackog, Juraja Belovarija, plemića Betović i Barić (Kovaček, 2023: 17 – 18). Možemo zamijetiti da se u toponimu javlja korijen „hrast“, kako u prošlosti, tako i sada.

Mjesto je jedno od trinaest koji pripadaju gradu Ludbregu, a prema popisu stanovništva iz 2021. godine ima oko sedamsto stanovnika. Tijekom godina se razvijalo, te je čak imalo i vlastitu školu u razdoblju između 1952. i 1971. godine, a osim toga postoje i zapisi o brojim kulturnim događanjima (ponajprije priredbi) organiziranih od strane mjesne skupine. U Hrastovskom djeluje „Dobrovoljno vatrogasno društvo“, organizirano 1923. godine, kao i „Društvo žena“ osnovano 1957. godine, i udruga „Ludbreški konjari“ osnovana 2017. godine. Hrastovsko također ima i svoj nogometni klub, „Zadrugar“ Hrastovsko. Zanimljivo je za napomenuti i da je u Hrastovskom rođen slikar Ivan Štefanek, jedan od slikara naive (Kovaček, 2023: 26 – 70).

4. KAJKAVSKO NARJEČJE

Kajkavsko narječje jedno je od triju narječja na području Hrvatske. Stjepan Ivšić dao je prvu značajnu podjelu kajkavskog narječja, i to na tri skupine kojima je dodao i skupinu pokajkavljenih čakavskih govore, međutim, goranske govore nije nikamo svrstao. On je svoju podjelu napravio prema akcentuaciji i predstavio je tzv. osnovnu kajkavsku akcentuaciju. Ta akcentuacija ističe se postojanjem metatonijskih, novih naglasaka (akut i cirkumfleks) u pojedinim tvorbenim i gramatičkim kategorijama. Za njega je prva skupina bila konzervativna, druga se odnosila na pokajkavljene čakavske govore, a treća i četvrta skupina bile su revolucionarne. Konzervativna skupina čuvala je starije prozodijsko stanje; druga skupina, pokajkavljena čakavština, nema metatonijski cirkumfleks; treća skupina, revolucionarna, ima regresivno pomicanje siline s medijalnog cirkumfleksa; a četvrta, mlađa revolucionarna, ima unakrsnu metatoniju (Lončarić, 1996: 8 – 35). Ta tzv. unakrsna metatonija cirkumfleksa i akuta jedan je od nekoliko alijeteta kajkavskog narječja, odnosno karakteristika koje vežemo isključivo uz kajkavsko narječje, kao i „unakrsno pomicanje siline na kratkim slogovima u istim govorima, npr. *lopàta* → *lòpata*“ (Lončarić, 1996: 28). Metatonija je pojam koji se odnosi na

promjenu vrste naglasaka, ili na istom slogu ili uz premještanje na drugi slog (Hrvatski jezični portal, 2024: metatonija). U kajkavskome narječju održala se prednaglasna duljina, kao i u ostalim narječjima. Mijo Lončarić (1996: 146) nudi puno detaljniju podjelu kajkavskog narječja, na čak petnaest dijalekata: središnjozagorski, samoborski, varaždinsko-ludbreški, međimurski, gornjosutlanski, plješivičkoprigrorski, turopoljski, vukomeričko-pokupski, donjolonjski (južnomoslavački), sjevernomoslavački, gornjolonjski, glogovničko-bilogorski, (virovsko)podravski, goranski (gorskokotarski) i donjosutlanski. On je svoju podjelu napravio proučavajući i ostale karakteristike kajkavskog narječja, a o nekima od njih bit će riječi u nastavku.

Vokalni sustav kajkavskog narječja podudara se s polaznim općehrvatskim sustavom, ali su tome dodani i zatvoreno ($\varnothing$) i otvoreno ($\varnothing$) o nakon procesa denazalizacije u X. stoljeću. U kajkavštini je prednji nazal ϵ prešao u ϵ prilikom procesa denazalizacije, dok su u ostalim govorima mogući drugačiji rezultati, tako da je ova neutralizacija karakteristična (Lončarić, 1996: 20). Osim ovoga, u kajkavskome vokalnome sustavu također se javlja i zatvoreno e (ϵ) umjesto posebnog vokala jata (ϵ) i otvoreno e (ϵ) „kao kontinuantu izjednačenih e i ϵ , dok je to u općem hrvatskom e (što znači ili srednje ili bez pobližeg određivanja fonetske vrijednosti)“ (Lončarić, 1996: 68). Iako se jat skoro uvijek jednači s e , postoje i poneki govori u kojima se jat jednači s i (Lončarić, 1996: 73). Pavle Ivić otkrio je dvije važne značajke kajkavskih govora, tzv. prvu i drugu kajkavsku jednadžbu. Prva kajkavska jednadžba odnosi se na izjednačenost odraza jata i poluglasa, a druga na izjednačenost stražnjeg nazala i slogotvornog $\downarrow$ (Lončarić, 1996: 9). Slogotvorno l (l) najčešće se izjednačuje sa stražnjim nazalom ($\varnothing$), ali se u nekim govorima izjednačuje sa u (goranski govori i zapadni dio sjeverne kajkavštine) (Lončarić, 1996: 69 – 70).

U konsonantnom sustavu kajkavskog narječja zanimljiva je pojava dvousnenog sonanta w umjesto labiodentalnog sonanta v , kao i izostajanje palatalnog r (r'). Taj se konsonant pretvorio u slijed rj ispred vokala e i a (najčešće, kao u primjerima *morje*, *zorja*) ili je otvrdnuo, tj. pretvorio se u „obično“ r . Dvousneni sonant w prešao je u v u većini kajkavskih govora, a taj v postao je zvučni parnjak bezzvučnome f , tako da dolazi do obezvučenja u primjerima poput *krf* – *krvi* (Lončarić, 1996: 87 – 88). Također se u daljnjem razvoju kajkavskog narječja uklanjaju palatali $\acute{n}$ i l , kao i skupovi lj i nj ukidanjem opreke po palatalnosti. Tu govorimo o depalatalizaciji, odnosno prijelazu $\acute{n} > n$ i $l > l$, kao u primjerima *kniga*, *zemla*. Često se javlja i proces u kojem se rastavljaju nazal i j te se time dobiva slijed *jn*. Taj se slijed može rastaviti

umetanjem vokala, čime se dobivaju primjeri poput *jęnga* (< *ńęga*) i *jęmu* (< *ńęmu*). Također je moguće da palatalni nazal prijeđe u nazalni palatal – nazalno *j* (*ǰ*), koje se u ponekim govorima denazalizira u obično *j*, kao u primjerima *koǰa*, *ǰęga* / *koja*, *jęga* (Lončarić, 1996: 92 – 94).

Bitno je za napomenuti da kajkavsko narječje pripada ščakavskoj skupini jezika, što znači da se stara skupina *st'* realizirala kao *šč*. Osim skupine *st'*, razvila se skupina *zd'*, i to u *žž*. U nekim jugozapadnim govorima ove skupine razvile su se u *s* i *z* (umekšan izgovor). Također moramo znati da u kajkavskome narječju zapravo ne postoji razlika između *č* i *ć*, već postoji palatal srednje *č*, koje se razvilo iz *t'*. Nadalje je važno istaknuti da se u kajkavskome od fonema *d'* razvijaju ili *ǰ* (npr. *meǰa*) ili *j* (npr. *meja*). U nekim prijelaznim govorima, kao što su govori varaždinskog područja, moguće je da se javljaju obje inačice, ovisno o kategorijama (Lončarić, 1996: 88 – 90).

Još neke karakteristike konsonantnog sustava kajkavskog narječja su prijelaz *x* u *š* u skupu *xt*, pa se tako dobivaju primjeri poput *štel* (< *htio*); čuvanje skupa *čr-* / *ćr-* (u većini govora); prijelaz u skupovima *tl, dl > kl, gl* i *tm > km*; skup *-xk-* koji negdje prelazi u *f* (npr. *lexko* i *lefko*); ispadanje *g* ispred *d* na početku monema (npr. *da* < *gda*) i ispadanje *d* u skupovima *dn / dń* (*jęna* < *jedna*). Još je bitno spomenuti i ispadanje glasa *v* u skupu *vl* (*lasi* < *vlas*), u *bv, tvr, ustv* (*oberh, trdi, kralestvo*) te ispred *s / zr* na početku monema, kao u primjerima *si* < *svi* i *se* < *sve* (Lončarić, 1996: 94 – 95).

U kajkavskome narječju mogu se pojaviti i prijelazi *v > x* (*h*) i *x* (*h*) > *v* (*j*). Jedna od karakteristika narječja je čuvanje etimološkog *x*, nasuprot (novo)štokavskim govorima u kojima se ono uklanjalo i zamjenjivalo s *v*, a zamjena *v > x* događa se kao prijelaz prefiksa i prijedloga *v(-)* u *x*, ali u nekim govorima postoji i zamjena intervokalnog *v* u *x* (npr. *krox(a)* < *krov(a)*). Zamjena *x > v* (*j*) događa se zbog slabe artikulacije *x*, pa tako *h* često otpada na kraju riječi, a između vokala se zamjenjuje sa *v* ili *j* (Lončarić, 1996: 90 – 91).

Što se tiče morfološkog sustava kajkavskog narječja, važno je reći da kajkavski nema vokativ kao padež u sustavu, već da se u njegovoj službi pojavljuje nominativ; a cijeli sustav za deklinaciju uglavnom se temelji na rodu. Lončarić (1996: 98) navodi ove tri skupine deklinacija, podijeljene prema nastavku za genitiv jednine: a-vrsta deklinacije za imenice muškog i srednjeg roda, e-vrsta deklinacije za imenice ženskoga i muškoga roda koje u nominativu jednine ne završavaju na konsonant, i deklinacija za imenice ženskoga roda koje završavaju na suglasnik i-vrste u nominativu jednine (imaju genitiv jednine starih ženskih i-osnova). Također se napominje da su se očuvali ostaci posebne deklinacije imenica i-osnove

muškog roda, ali samo u nekim imenicama i samo u nekim padežima, kao i okamenjeni oblici pojedinih riječi u određenim izrazima.

Za imenice muškog roda se u lokativu jednine i u nominativu, lokativu i instrumentalu množine ne provodi sibilizacija; a nastavci za dativ i lokativ jednine jednaki su (-u, ali u nekim govorima pojavljuje se i nastavak -i). Genitiv množine ima ili nastavke -ov/-ev (-of/ef) ili stari nulti nastavak, a ponegdje se javlja i nastavak -i(h), ovisno o pojedinom govoru.

Govorimo li o imenicama srednjeg roda, one se u kajkavskome narječju dijele na imenice jednakosložne i nejednakosložne deklinacije. Imenice nejednakosložne deklinacije mogu biti proširene osnove s (e)t, (e)s i (e)n u kosim padežima. Većina govora ima iste nastavke u kosim padežima kao i imenice muškog roda, a sami govori mogu se podijeliti u tri skupine po deklinaciji imenica srednjeg roda. Na krapinskom području cijela se množina deklinira po a-deklinaciji, na varaždinskom području izjednačeni su nastavci za genitiv, dativ i lokativ, a na području Bednje i Plješivice izjednačeni su samo dativ i genitiv (Lončarić, 1996: 101 – 102).

Kada govorimo o imenicama e-deklinacije, bitno je za napomenuti da je nastavak za instrumental jednine -om u sjevernoj kajkavštini, a -um južnije. U genitivu jednine uobičajen je nastavak -e, iako se u pojedinim goranskim govorima javlja i nastavak -i, čime se postiže sinkretizam (jednakost) genitiva, dativa i lokativa. Dativ i lokativ jednine mogu imati ili nastavak -e ili nastavak -i. Imenice treće vrste deklinacije (i-vrste) imaju posebnu deklinaciju jer se u nominativu, akuzativu i lokativu jednine, kao i u genitivu množine, javljaju oblici koji su prozodijski obilježeni. Instrumentalni oblici ovih imenica jednaki su kao i u imenica e-vrste, jedino što se često ispred nastavka nalazi umetnuto -(i)j. U dativu i lokativu razvili su se nastavci drugačiji od onih u imenica e-vrste (Lončarić, 1996: 102 – 103).

Za pridjeve u kajkavskome narječju karakteristično je da se u instrumentalu muškog i srednjeg roda koristi nastavak -em; u dativu i lokativu singulara ženskog roda imenski nastavak; u kosim padežima množine, u sva tri roda, pojavljuju se nepalatalni nastavci; a u genitivu i dativu muškoga i srednjeg roda nastavci -oga, -omu, dok su -og i -om češći u lokativu. Komparativi pridjeva tvore se nastavcima -ji, -eji (u starijim tekstovima) i -ši, -eši; a superlativ se tvori na isti način kao i u standardnom jeziku, dodavanjem prefiksa naj- (Štebih Golub, 2010: 140 – 141).

Još jedna alijetetna značajka je ta da se u kajkavskome narječju očuvala razlika određenog i neodređenog vida pridjeva, i to u predikatnog službi. Najupečatljiviji alijetet kajkavskoga narječja svakako je zamjenica kaj, koja se može javiti i u oblicima koj, kej, kuj, ke, i sve zamjenice tvorene zamjenicom kaj. Ono što je ipak potrebno izdvojiti jesu tri zamjenice za osobe, a to su gdo, što i ko, a na manjem jugozapadnom području zabilježen je i oblik ki.

Također je zabilježeno da se u zamjenicama osnove *k/t-olik* češće pojavljuje oblik s vokalom *u* od oblika s vokalom *o* (npr. *kuliki*), a da u kosim padežima posvojnih zamjenica dolazi do kontrakcija ili s vokalom *ę* ili s vokalom *o* (npr. *męga* i *moga* u značenju *mojega*). Pokazne zamjenice u većini govora glase *of/ov*, *te*, *on*, *ovę*, *onę*, *vęne* (Lončarić, 1996: 106 – 107).

Što se tiče glagola u kajkavskome narječju, oni poznaju kategorije aspekta (svršeni i nesvršeni vid), vremena (prezent, perfekt, pluskvamperfekt, futur), načina (indikativ, optativ, kondicional I. i II., imperativ), stanja (aktiv i pasiv), broja (jednina, množina), lica (tri lica u jednini i množini) i infinitivnih oblika (infinitiv, supin / istovremeni prilog / radni i trpni pridjev / imenica) (Lončarić, 1996: 107). Kajkavsko narječje jedan je od rijetkih sustava koji je zadržao supin i koji razlikuje oblike infinitiva i supina. Naime, supin je dopuna glagolima kretanja, a dobiva se tako da se infinitivnom obliku oduzme nastavak *-i*. Time dobivamo oblike poput *idem spat*. Sljedeće što je bitno za napomenuti je da su se izgubili oblici za aorist i imperfekt, a perfekt i pluskvamperfekt tvore se kao i u standardu (nesvršeni prezent glagola biti glagola biti + glagolski pridjev radni / perfekt glagola biti + glagolski pridjev radni). U govorima kajkavskoga narječja ne razlikuju se futur prvi i futur drugi, već se futur tvori svršenim prezentom glagola biti i pridjevom radnim (npr. *došęl bum/bom*). Budućnost se također može izreći i prezentom svršenih glagola. Prezent se tvori nastavcima *-m/-n*, *-š*, *-ę* za jedninu i nastavcima *-mo/-mu/-mę*, *-te/-šte*, *-u/-o* // *-ę* *-ju/-jo* // *-du/-do* u množini. Još jedan specifično kajkavski oblik je i stari imperativ s jotiranom *d*, kao na primjer u glagolima *jesti* i *pove(s)ti*, pa se dobiju oblici *jęć(te)* i *poveć(te)*. Posljednje što je važno reći za glagole jest posebnost tvorbe glagolskog pridjeva radnog. U kajkavskim govorima veže se uz bogatu prozodijsku raznolikost, a ima svega šest oblika (u jednini *-l*, *-la*, *-lo* i u množini *-li*, *-le*, *-la*). U kajkavskim se govorima većinom zadržalo *-l* u nepromijenjenom obliku, negdje je ono prešlo u *-u*, a negdje čak i u *-v* ili *-f*. Ima i govora u kojima je ono otpalo, pa su time dobiveni oblici kao što su *ću*, *iši* (Lončarić, 1996: 107 – 112).

Govoreći o sintaksi kajkavskoga narječja, zanimljivo je da je položaj enklitika nešto slobodniji nego u drugim narječjima, i da se čestica *li* ne koristi u pitanjima uz naglašeni prezent glagola biti ili drugih glagola. Pita se samim glagolom ili zamjenicom *kaj*. Kada se koriste prilozima *kuliko*, *tuliko*, *pono* i *malo*, tada su imenice i zamjenice u genitivu množine, a glagol u jednini, kao u primjeru *kuliko je vur*. Bitno je spomenuti da se akuzativ jednine izjednačuje s genitivom jednine za muški rod (npr. *idem drva cepat*). Instrumental sredstva često se koristi bez prijedloga kada je u pitanju sintagma *z + imenica* čiji je početni glas spirant, pa se tako dobivaju primjeri poput *zeli su sobom lagvu vina*. Često se koristi pridjev *rat/rada/rado*, osobito uz

glagol *imati* u značenju *voljeti*, kao u primjeru *oni se imaju rat*. Kako bi se razni pridjevi, prilozi i glagoli modificirali i pojačali, koriste se sljedeći prilozi: *ćuda, dost(i), čisto, jako, kruto, prav(o), preik na preik, preveć* (Lončarić, 1996: 116 – 130).

4.1. VARAŽDINSKO-LUDBREŠKI DIJALEKT

Govor grada Ludbrega i obližnjeg mjesta Hrastovsko dio je varaždinsko-ludbreškog dijalekta po Lončariću, a kada bismo gledali Ivšićevu podjelu kajkavskog narječja, govori grada Ludbrega pripadali bi zagorsko-međimurskoj skupini govora. Susjedni govori ludbreškome dijalektu opisani su ovako: „Istočno se od Koprivnice na varaždinsko-ludbreški dijalekt nastavlja podravski kajkavski dijalekt koji karakterizira mjesto naglasaka ograničeno na posljednja dva sloga akcenatske cjeline. Taj dijalekt obuhvaća područje počevši od Drnja preko Virja pa, kontinuirano, sve do Podravske Sesveta. Zapadno od Ludbrega i Varaždina smješteni su govori bednjansko-zagorskoga dijalekta koji najviše čuvaju stare kajkavske naglasne osobine. Južno se nalazi štokavski jezični otok, a zatim dolaze gornjolonjski na području oko Zeline i Vrbovca, i donjolonjski, odnosno južnomoslavački dijalekt kajkavskoga narječja“ (Maresić, 2018: 223). Lončarić (2005: 211) napominje da Ivšić na kartama nije označio ni jedno mjesto iz ovog područja, iako ga je uvrstio u konzervativnu skupinu govora, i da ovaj kraj još uvijek nije jezično istražen. Provedena su neka jezična istraživanja ludbreške Podravine u mjestima Subotica, Slanje i Sveti Đurđ, te je zaključeno da ta mjesta imaju obilježja varaždinskog govornog područja, ali da također imaju i neke karakteristike međimurskih govora (Lončarić, 2005: 211 – 2017).

Lončarić (2005: 219) navodi da se izraz „ludbreški govor“ može shvatiti u širem i užem značenju. U širem značenju podrazumijeva se govor cijelog prostora ludbreške Podravine, a u užem se odnosi na sam govor grada Ludbrega.

4.2. OPIS MJESNOG GOVORA HRASTOVSKOG

Iako o povijesti Hrastovskog znamo dosta toga, govor mjesta zasad nije istražen, niti je igdje jezično opisan. Ovdje se, dakle, po prvi puta iznosi jezični opis mjesnog govora Hrastovskog. To je govor kajkavskog narječja, varaždinsko-ludbreškog dijalekta. To se potvrđuje time što govor Hrastovskog ispunjava kriterije alijeteta kajkavskog narječja (razlikovni kriteriji najvišeg ranga, odnosno u ovom slučaju oni kriteriji karakteristični samo za kajkavsko narječje). Prema tome, u Hrastovskome se provode i prva i druga kajkavska

jednadžba. Prva kajkavska jednadžba odnosi se na činjenicu da su refleksi jata (*ě*) i refleksi poluglasa (*ə*) jednaki, odnosno da je dobiveni refleksi tzv. zatvoreno e (*e*). Primjeri toga u mjesnom govoru Hrastovskog su riječi *mlěko*, *děte*, *cvět* (refleksi jata) i *děska*, *pěs*, *měgla* (refleksi poluglasa). Druga kajkavska jednadžba odnosi se na reflekse slogotvornog l (*l*) i stražnjeg nazala o (*o*), koji su jednaki i u Hrastovskom daju zatvoreno o (*o*). Riječi takvog refleksa su na primjer *sonce*, *pož*, *vok* (refleksi slogotvornog l) i *roka*, *poť*, *mož* (refleksi stražnjeg nazala). Prednji nazal dao je refleksi *e*, što se vidi u riječima kao što su *peta*, *zec*, *jezik*. U govoru se pojavljuje i obezvučenje, pa se tako javljaju primjeri poput *krf*, *brf*, *nikakof*, *vrak*, *brek*, *mras*, *laš*. Nadalje, u govoru Hrastovskog reduciraju se neakcentirani vokali i slogovi, što se vidi u primjerima poput *tam*, *sim*, *bom*. Također se javlja i karakteristična kajkavska depalatalizacija, odnosno zamjenjivanje palatala nepalatalom, kao u primjerima *zemla*, *kniga*. Javlja se i depalatalizacija sa skupom *jn*, odnosno, javljaju se oblici *jenga*, *jemu*. Hrastovsko je razvio skupinu *šč* iz stare skupine *st'*, kao i *žž* iz skupine *zd'*. To se vidi u primjerima *iščem* i *dežž*. Konsonant *d'* se u ovom mjesnom govoru razvio u *đ*, što se vidi u primjerima *međa* i *žeđ*, ali postoji i oblik *žejen* ('žedan'); a konsonant *t'* u srednje č (*č*). Drugim riječima, u Hrastovskom ne postoje glasovi /č/ i /ć/. Zadržava se skupina *čr*, u primjerima kao što je *črleni robec*, a zanimljiva je jedna promjena konsonantske skupine. Naime, u Hrastovskom se ne bi reklo *ne mrem više*, nego bi se reklo *ne brem više*. Također dolazi do zamjene skupina *tm* i *km*, kao u primjeru *kmica*, zamjene *xt* sa *št* (primjer je oblik *šte* u značenju *htio*) i zamjena *xk* sa *fk* (na primjer *lefko*).

Također se javlja ispadanje određenih konsonanta, kao na primjer *g* ispred *d* (npr. *de* od *gdje*); *d* u skupovima *dn* / *dn* (*jěna* < jedna); *v* u skupu *vl* (*lasi* < vlasi), u skupovima *bv*, *tvr*, *ustv* (*ober*, *trdi*, *kralestvo*) i ispred *s* (*si* < svi i *se* < sve). Postoji i zamjena intervokalnog *v* u *x* (npr. *krox(a)* < *krov(a)*), a koristi se i prijedlog *v/vu*; kao i zamjenica *kaj* i njezine složenice. Za osobe se u Hrastovskom koristi zamjenica *što* (*nešče*).

Što se tiče prozodijskog sustava, mjesni govor Hrastovskog uvelike se podudara s prozodijskim sustavom Svetog Đurđa, obližnjeg mjesta kojeg je istražio Joža Horvat (Horvat, 2011). U Hrastovskom također nalazimo tronaglasni sustav, što znači da se javljaju dugi silazni naglasak, kratki naglasak i kajkavski akut. Primjeri riječi s dugosilaznim naglaskom su *cíkla*, *kôža*, *krumpêr*, *mêla*, *smetjê*; a primjeri za kratki naglasak su *cùkor*, *kräflin*, *jäbuka*, *děska*, *paradäjz*. Kajkavski akut javlja se u riječima kao što su *deběli*, *glibōki*, *iti*, *trěći*, *ziti*. Ono što je zanimljivo za prozodijski sustav Hrastovskog je pomicanje naglaska na proklitike u primjerima kao što su

Pem nã pole/ Hodi k mej vù dvor/ Vù tem je pogrešna / Zõ me se primi malo / Prĩ mej je tvoja bota¹.

Mjesni govor Hrastovskog ne poznaje vokativ kao padež, ali su akuzativ i genitiv jednine izjednačeni u muškom rodu za imenice koje znače neživo. To je jedno od važnijih obilježja kajkavskog narječja, a za primjer se mogu navesti rečenice *Vide sam da si me novoga cekera* (A jd.) i *Vrnu sam se, al je cekera više tam ne bilo* (G jd.). U genitivu množine muškog i srednjeg roda koristi se nastavak *-i* (npr. *nega pesi*), dok je imenicama e-deklinacije nastavak *-om* u instrumentalu jednine. Sibilizacija se ne provodi u deklinaciji. Komparativi se tvore s elementom /š/, tako da se dobiju primjeri *veksi, menjši, lepši, bolši, skopleši* i slično.

Infinitiv i supin se razlikuju, npr. *očem jesti* i *idem jest*. Budućnost se u govoru Hrastovskoga izriče u skladu s Lončarićevim primjedbama: *Zutra sosed dojde sim – Zutra bo sosed doše sim / Zutra sosedo dojdejo sim – Zutra bodo sosedo došli sim*. Zanimljivo je da se u Hrastovskom nije zadržalo *-l* u glagolskom pridjevu radnom, već je ono otpalo, odnosno koriste se oblici *doše, diše, iše, je* ('jeo'), *pi* ('pio'), *gleda* i slično.

U ovom se govoru može potvrditi i korištene pridjeva *rat/rada/rado*, kao i korištenje priloga *čudaj, hajt, fejst, dost(i), čist/čistam, joko, prek na prek* i *preveč*.

5. POSUĐENICE

Posuđenice su česta pojava u jeziku. Jezično posuđivanje proučava kontaktna lingvistika (lingvistika jezičnih dodira), a fenomenom posuđenica bavi se i grana jezikoslovlja koja se naziva leksikologija. Leksikologija je dio znanosti o jeziku koji se bavi proučavanjem i opisivanjem leksika nekog jezika, rječnicima i rječničkim sustavima. Bavi se i vanjskom i unutarnjom strukturom riječi, odnosima među riječima i njihovoj uporabi u raznim komunikacijskim situacijama, ali ne bavi se gramatičkom strukturom riječi (Melvinger, 1984: 1).

Posuđivanje u jeziku odnosi se na preuzimanje pravila i elemenata iz nekog drugog jezika i ono se odvija na svim jezičnim razinama. Drugim riječima, razlikujemo leksičko (preuzimaju se leksemi), semantičko (preuzimanje značenja), morfološko (preuzimanje vezanih morfema), fonološko (preuzimanje fonema), prozodijsko (preuzimanje naglaska), sintaktičko (preuzimanje sintaktičkih pravila) i ortografsko (preuzimanje grafema) posuđivanje.

---

¹ U značenju: 'Íci ću na polje / Dođi k meni u dvorište / U tome je pogrešna / Malo se primi za mene / Kod mene je tvoj štap'.

Zanimljivo je da se punoznačne riječi, poput imenica ili glagola, mnogo češće i lakše preuzimaju od funkcionalnih riječi (veznici, prijedlozi, zamjenice, članovi). Najčešći oblik jezičnog posuđivanja je leksičko posuđivanje, a javlja se iz raznih razloga. Najviše posuđenih stranih riječi imenuje nove pojmove, predmete ili ideje. Osim toga, riječi preuzimamo iz drugih jezika ovisno o ugledu koji ti jezici imaju u određenom razdoblju, primjerice, talijanski jezik utjecao je na brojne druge jezike u razdoblju renesanse (Turk, 2013: 35 – 37).

Prema Melvinger (1984: 53), najviše riječi iz hrvatskog jezika naslijeđe je iz ranijeg razdoblja razvoja samog jezika. Točnije, one potječu od indoeuropskog prajezika i praslavenskog jezika, mogu nastati i kao posljedica razvoja leksika tijekom raznih povijesnih razdoblja. Međutim, osim takvih riječi, u hrvatskom jeziku postoji i velik broj riječi koje su posuđene iz drugih jezika. Takve se riječi nazivaju posuđenicama, i ne postoji ni jedan svjetski jezik bez posuđenica u svom jezičnom inventaru. Razlog tome su dodiri naroda tijekom povijesti. Jezična posuđivanja razlikuju se po intenzitetu, vremenu posuđivanja i broju posuđenica, a uvjetovana su izvanjezičnim faktorima, najčešće društvenim. Kako je jedan narod utjecao na drugi, sukladno tome su i jezici pojedinih naroda imali velik utjecaj na neke druge jezike. Melvinger (1984: 53) tvrdi da „razvijene političke, ekonomske, kulturne i znanstveno-tehničke međunarodne veze pojačavaju proces preuzimanja posuđenica iz jednog jezika u drugi. Predmeti i pojave nepoznati jednom narodu bivaju preuzeti zajedno s tuđim nazivom, jer jezik primalac za taj predmet ili pojavu ne posjeduje svoju riječ. Ako neka zemlja ima važnu ulogu u međunarodnim odnosima, na društvenopolitičkom, ekonomskom ili kulturnom planu, obično se pojačava proces prodiranja riječi iz jezika te zemlje u druge jezike.“

Razlikujemo nekoliko vrsta posuđenica. Prvo se izdvajaju izravne posuđenice, to su posuđenice koje „su semantički i formalno identične ili slične odgovarajućoj riječi u jeziku izvorniku“ (Melvinger, 1984: 54). Izravne posuđenice dijele se na one koje imaju istu morfološku strukturu kao i riječi iz izvornog jezika (kao na primjer *norma* od lat. *norma*) i one čija je morfološka struktura slična, ali ne ista kao i od riječi iz izvornog jezika (kao na primjer *televizija* od eng. *television*). Ova druga vrsta izravnih posuđenica mnogo je češća nego prva.

Osim izravnih posuđenica, postoji i leksički kalk, za koji Melvinger (1984: 54) donosi ovu definiciju: „riječ oblikovana pomoću leksičkih sredstava jezika primaoca, ali prema stranom modelu.“ To znači da se riječ doslovno prevodi, morfem po morfem, iz jezika izvornika. Jedan od prototipnih primjera leksičkog kalka u hrvatskom jeziku zasigurno je riječ *neboder*, koja dolazi od engleske riječi *skyscraper*. Još neki primjeri leksičkog kalka bile bi riječi *rukomet* (od eng. *handball*), *poluotok* (od njem. *Halb-insel*) i *zemljoradnja* (od lat. *agricultura*).

Prema Turk (2013: 45), posuđenice i kalkovi razlikuju se u tome da se kod posuđenica „proces prenošenja uvijek odnosi na razini izraza i na razinu sadržaja, a kod kalkova se ne preuzima vanjski oblik, već se prenosi unutrašnja struktura stranoga izraza. Posuđenica shvaćena u najširem smislu bi prema tome bila svaka riječ stranoga podrijetla, bez obzira na stupanj njezine prilagodbe i bez obzira na njezin standardni, odnosno supstandardni jezični status, a kalk svaki oblik reprodukcije stranojezičnih jedinica jedinicama vlastitoga jezika. Kalkove karakterizira više ili manje vjerna reprodukcija stranoga predložka inventarom jedinica iz jezika primaoca.“ Također, kod posuđenica jezični utjecaju su vidljivi (evidentni), a kod kalkova oni su prikriveni (latentni). Kalkovi tako mogu biti leksički, semantički i sintaktički. Semantički kalkovi domaće su riječi koje dobivaju novo, dodatno značenje pod utjecajem stranog jezika, a sintaktički kalk „prijenos je organizacije unutar sintagme ili unutar rečenice“ (Turk, 2013: 65). Leksički kalkovi mogu se podijeliti na doslovne prevedenice, djelomične prevedenice, poluprevedenice, frazeološki kalk i formalno nezavisne neologizme, ovisno o tome kako se prenosi strani obrazac. U doslovnim prevedenicama strani se obrasci potpuno prenose i na semantičkoj i na strukturnoj razini, a u djelomičnim prenose se samo neki dijelovi ili na jednoj ili na drugoj razini, odnosno jedan se element prenosi potpuno, a drugi slobodno. U poluprevedenicama se jedan dio stranog obrasca prevodi, a drugi ostaje u izvornom obliku; frazeološki kalk zapravo je sintaktički i semantički prijevod frazema; a formalno nezavisni neologizam „predstavlja tip leksičkih inovacija kojem je strani predložak dao poticaj da se ostvari, ali ga jezik primalac formalno ne oponaša“ (Turk, 2013: 65).

Sve riječi koje neki jezik posudi moraju se prilagoditi tom jeziku. Prilagodbe mogu biti fonološke, grafijske, semantičke, gramatičke i leksičke. Ovisno o tome koliko se pojedine riječi uspiju prilagoditi jeziku primatelju, razlikujemo prilagođenice i tuđice. Prilagođenice su one riječi koje su se dobro prilagodile jeziku primatelju, a tuđice riječi koje se nisu dovoljno prilagodile, odnosno kod njih se „osjeća“ da su one stranog podrijetla (Melvinger, 1984: 55).

Prema Štebih Golub (2010: 24), posuđenice se dijele na tuđice i usvojenice. Pri tome autorica definira tuđice kao riječi koje „se ni poslije prilagodbe barem jednom svojom značajkom ne uklapa u jezik primatelja“ (Štebih Golub, 2010: 26), a usvojenicama smatra riječi koje su prilagođene sustavu jezika primatelja i koje se više ni ne percipiraju kao riječi stranog podrijetla. Također se spominje i termin strane riječi, koji se odnosi na riječi čije značenje nije poznato većini govornika i koje se nisu prilagodile jeziku primatelju. Primjer takve riječi je posuđenica *covergirl*, engleskog podrijetla. Također, Štebih Golub (2010: 18) spominje dva osnovna načina posuđivanja – importaciju i supstituciju. Importacija je vrsta posuđivanja u

kojem se u jezični sustav unose strani elementi, a supstitucija je vrsta posuđivanja u kojoj se zamjenjuju slični elementi vlastitog jezika.

Turk (2013: 46) donosi širu podjelu posuđenica. Navodi da možemo razlikovati strane riječi i tuđice, usvojenice, prilagođenice, hibridne posuđenice / hibride / hibridne tvorenice i pseudoposuđenice. Strane bi se riječi određivale na temelju fonološke, morfološke i pravopisne prilagodbe, a tuđice kao riječi koje imaju najmanje jednu značajku kojom se ne uklapaju u sustav hrvatskoga jezika. Usvojenice i prilagođenice spominju se kao vrlo srodni pojmovi, kao riječi koje su se potpuno prilagodile hrvatskome jeziku. Razlika je u tome što se kod usvojenica više ne prepoznaje njihovo strano podrijetlo, dok se ono još uvijek prepoznaje kod prilagođenica. Osim toga, usvojenice nalazimo ili u manjem broju jezika ili samo u jednom jeziku, a prilagođenice se javljaju u više jezika, prilagođene svakom pojedinom jeziku. Sljedeći termin koji se uvodi je hibridna složenica (hibrid, mješovita tvorenica), odnosno riječi čije sastavnice pripadaju različitim jezicima. Hibridne složenice su, dakle, izrazi koji se sastoje od strane sastavnice i domaće riječi, kao na primjer *mini-knjiga*. Hibridne složenice imaju jednu podskupinu – poluprevedenice. Poluprevedenice su riječi sastavljene od domaće riječi i strane sastavnice koja se može pojaviti samo u tom kontekstu, kao što je riječ *mini-suknja*, nastala po uzoru na engleski izraz *mini skirt* (Turk, 2013: 47). Pseudoposuđenice, odnosno prividne posuđenice, zanimljiv su jezični fenomen. Definira ih se kao lekseme tvorene „od stranih morfema, ali nisu posuđeni kao cjelina jer u jeziku iz kojeg prividno potječu oni ne postoje. (...) U hrvatskome su pseudoposuđenice npr. *džezer* (prema eng. *jazz*), *darker* (prema engl. *dark* 'mlada osoba koja se oblači u crno kao odraz svjetonazora') (Muhvić-Dimanovski, 2005: 47), *cimer* (prema njem. *Zimmer* 'osoba koja stanuje u istoj sobi')“ (Turk, 2013: 47).

5.1. PRILAGODBE POSUĐENICA

U teoriji jezičnog posuđivanja važni su pojmovi model i replika. Model se odnosi na pojedini jezični element u jeziku davaocu, a replika je oblik tog elementa u jeziku primaocu. Taj element mora se prilagoditi jeziku primaocu, a ako on ipak zadrži neke značajke jezika davaoca, tada se naziva kompromisna replika. Posuđenice se jeziku primaocu prilagođavaju na svim jezičnim razinama (Turk, 2013: 43). Ako su posuđenice fonološki prilagođene jeziku primatelju, to znači da se mogu reproducirati pomoću fonoloških sredstava koje jezik primalac posjeduje. Blisko fonološkoj prilagodbi, možemo spomenuti i akcenatsku prilagodbu, odnosno prilagodbu naglašavanja riječi jeziku primatelja, i grafijsku prilagodbu, odnosno reproduciranje posuđenica pomoću grafema jezika primatelja. Ako pak govorimo o gramatičkoj prilagođenost

posuđenice, prvenstveno mislimo na morfološke oblike te riječi i koliko su oni prilagođeni jeziku primaocu. Bitno je za napomenuti kako morfološka prilagodba nije presudna za prilagođavanje jeziku primaoca, jer postoje mnoge riječi koje se koriste, a da nisu (u potpunosti) prilagođene morfološki. Također je važno i to da posuđenice većinom imaju jednake gramatičke kategorije i u izvornom jeziku i u jeziku primatelju, ali to nije uvijek pravilo, kao što se vidi na primjeru riječi *tema*. U hrvatskome je ova riječ imenica ženskog roda, a u izvornome grčkom srednjeg roda (Melvinger, 1984: 57). Govoreći o semantičkoj prilagodbi, možemo zamijetiti da se ponekad značenje posuđene riječi proširuje, a ponekad sužava. Prema Melvinger (1984: 58), tuđa je riječ semantički prilagođena jeziku primaocu kada „uspostavi određene veze i odnose s ostalim elementima leksičko-semantičkog sustava jezika primaoca, kada se uključi u njegove sinonimske nizove i antonimske grupe i kada, ako nije riječ terminu koji obično ostaje u granicama znanstveno-tehničke društvene djelatnosti, počne da se upotrebljava u najmanje dva funkcionalna stila.“ Zatim, posuđenica je leksički prilagođena jeziku primaocu kada se više ne smatra egzotizmom, odnosno posuđenicama koje su vezane uz pojedinosti života i običaja nekog naroda (Melvinger, 1984: 58).

Prema Sočanac ((u Dabo-Denegri et al.) 2005: 9 – 10), strane riječi prilagođavaju se jeziku primatelja „na različitim jezičnim razinama zadobivajući status posuđenice (replike). Dugotrajnom i čestom uporabom nekih posuđenica, svijest o njihovom stranom podrijetlu može potpuno nestati, što znači da će se takve riječi dalje razvijati kao i domaće. S druge strane, treba spomenuti da neke strane riječi nikada ne steknu status posuđenica jer se u jeziku primatelju pojave samo zbog trenutačne potrebe ili mode i zatim nestanu a da nikada nisu ušle u širu uporabu i prošle potpuno proces adaptacije.“ Jezik davatelj definira se kao onaj koji provodi jezični utjecaj nad drugim jezikom, a jezik primatelj je onaj na koji jezik davatelj utječe. Također postoji i jezik posrednik, tj., jezik koji pomaže u transferu modela iz jezika davaoca do jezika primaoca (Štebih Golub, 2010: 33).

5.2. GERMANIZMI

Velik broj germanizama u hrvatskome jeziku posljedica je dugogodišnje austrijske i njemačke vlasti nad Hrvatskom, a najstariji dodiri njemačkog i hrvatskog jezika datiraju u rani srednji vijek, u razdoblje franačkih osvajačkih pohoda u osmom i devetom stoljeću (Dragičević (u Dabo-Denegri et al.), 2005: 85). Tijekom godina došlo je do raznih jezičnih dodira, i razne riječi njemačkog govornog područja prilagodile su se i zadržale u hrvatskom jeziku, a mnoge od njih poprimile su status usvojenica. Povijesno gledano, veliki broj germanizama usvojen je

u razdoblju Vojne krajine (šesnaesto stoljeće), i to germanizama vezanih uz administraciju i vojsku, kao što su *geler*, *lozinka*, *logor* i slično (Stojić, 2020: 4). Tijekom sljedećeg stoljeća mnogo se Nijemaca doselilo na hrvatske prostore, stoga je njemački jezik bio vrlo značajan u svakodnevnom životu ljudi, čak postavši i službenim jezikom na neko vrijeme. Njemačkim jezikom govorili su stanovnici višeg statusa; bio je to jezik politike, znanosti i privrede te su se stanovnici morali znati koristiti njemačkim jezikom kako bi stvorili reputaciju i napredovali u društvu. Dragičević ((u Dabo-Denegri et al.) 2005: 86) napominje da u osamnaestom i devetnaestom stoljeću dolazi do velikog miješanja stanovništva i kulturnih utjecaja, što je za posljedicu imalo pojavljivanje germanizama u sve više leksičko-semantičkih područja i polja. Drugim riječima, javljaju se mnogobrojni novi germanizmi radi novonastalih uvjeta života, a to potvrđuje činjenica da postoji „velik broj još uvijek živih germanizama u svim područjima života i djelatnosti seoskog i gradskog stanovništva – od obitelji, stanovanja, predmeta svakodnevne uporabe, običaja i higijene preko poljoprivrede, obrta, trgovine, prometa i građevinarstva do umjetnosti, tehnike i uprave.“

Zanimljivo je da je tijekom povijesti upravo austrijska inačica njemačkog jezika mnogo utjecala na hrvatski jezik, jer su zemlje dugo bile u kulturnom i političkom zajedništvu. Također je zanimljivo za primijetiti da je u hrvatskom jeziku više kalkova njemačkog podrijetla nego posuđenica, na svim područjima života, kao što su npr. *poslodavac* (njem. *Arbeitsgeber*) ili *čvorište* (njem. *Knotenpunkt*) (Turk, 2013: 139 – 140).

Prema Stojić (2020: 5 – 6), u standardnome hrvatskom jeziku pojavljuje se svega dvjestotinjak njemačkih posuđenica, što autorica pripisuje purističkim nastojanjima hrvatskih jezikoslovaca, osobito u razdoblju Hrvatskoga narodnog preporoda. Međutim, mnogo ih se zadržalo u dijalektima širom Hrvatske. Najviše se njemačkih posuđenica zadržalo u mjesnim govorima sjeverne i sjeverno-zapadne Hrvatske, zatim u Podravini, Primorju, Slavoniji, Gorskom kotaru, Lici i Dalmaciji, dok ih je najmanje evidentirano u mjesnim govorima Istre. Dragičević ((u Dabo-Denegri et al.) 2005: 112) pak zamjećuje da se broj germanizama smanjuje „već nakon sloma Austro-Ugarske Monarhije, a posebno krajem II. svjetskog rata, kada dolazi do iseljavanja već udomaćenog stanovništva njemačkog podrijetla.“ Smatra se da se opseg uporabe germanizama sužava, ali da pojedini stručni termini (većinom vezanih uz razne obrte) opstaju, iako postoje hrvatske inačice termina.

Turk (2013: 140) također spominje da je njemački jezik imao značajnu ulogu kao jezik posrednik i da se najviše zadržao u kolokvijalizmima i profesionalizmima. Navodi se i da su pojedini germanizmi prihvaćeni u hrvatski jezik s više značenje, kao na primjer germanizam *šlag* u značenju 'tučeno slatko vrhnje' i u značenju 'kap, moždani udar'.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA – PREGLED

Na početku ovog pregleda treba prvo ponuditi popis svih ispitanih germanizama, organiziranih u četiri semantičke sfere. Ispitana je prisutnost sljedećih germanizama:

A. POLJOPRIVREDA, ALATI

1. *bala*: svežanj
2. *bansajk/banseger/bansek/banzek/banziger*: motorna pila s nazubljenim metalnim (čeličnim) oštricama
3. *čraf/šaraf/šeraf/šraf/šrafek/šrajf*: vijak
4. *črafčiger/šarafčiger/šaravčigen/šerafčiger/šrafčiger/šrafinciger/šrafnciger/šrajfcigar*: odvijač
5. *flanc/flanca/flanci*: sadnica
6. *freza*: poljoprivredni stroj za rastresanje, rahljenje zemlje
7. *glacpapir/glancpapir/glaspapir/šmirg papir/šmirglpapir*: brusni papir
8. *kombinirke*: kliješta s više funkcija
9. *kuta*: radni ogrtač
10. *lojtra/lojtre/lotra/lotre*: ljestve
11. *mitrlin/muter*: matica na vijku
12. *našrotati/šrotat(i)/zašrotati*: grubo samljeti
13. *parma/parmič/priparmič*: korito za hranu
14. *paštucat/podštucat/poštucat(i)/štucac(i)/štucigavat*: podrezivati
15. *pelcat(i)/pelcovat(i)/zapelcati*: cijepiti
16. *pelcer*: cijep, kalem
17. *presa/preša*: sprava za tiskanje, tijesak
18. *sajla/salja*: čelično uže
19. *skadanj/skadnja/šajar/šajer/škadanj/škedenj*: sjenik
20. *šnajt*: sječivo sjekire
21. *šodar/šoder/šudar/šuder*: šljunak
22. *štemalica*: uređaj za razbijanje nečega
23. *štihaca/štihalica/štiharca/štijača*: kopača
24. *štraj/štraja*: prostirka ispod stoke

25. *žaganje/žagejni*: piljevina

B. KUĆANSTVO/DOMAĆINSTVO

1. *afenger/afinger/aufenger/aufhenger/aufinger/hafenger/ofinger*: vješalica
2. *apfal/opfal/ apšus/šuta*: 1. otpad / 2. neupotrebljiv materijal
3. *apšisat(i)*: 1. izbljediti (boja) / 2. biti nesposoban za rad
4. *ašnbeher/ čikobernica/čikopernica*: pepeljara
5. *aštrok*: posuda za umivanje; umivaonik
6. *badecimer*: kupaonica
7. *bant/pant/panta*: 1. vrpca / 2. okov na vratima i prozoru
8. *bartviš/lajtar/partiš/partviš*: vrsta metle
9. *biks/viks*: laštilo
10. *blek/capka/flek/fleka/flekec/vleka*: 1. mrlja / 2. zakrpa / 3. prišt
11. *boks*: vosak za cipele
12. *brifkastn/kaslič/kaslj/kastl/kastlič/kastlć/postkastl*: poštanski sandučić
13. *cagalj/cagar/cager/cajgar/cajger/cajgarica/cegar/cigar*: kazaljka na satu
14. *cajg/cajh/canjak/canjek/cojk/conjak/conjk/čonjek*: krpa; dronjak; vrsta pamučne tkanine
15. *cajtung(i)*: novine
16. *canšteher*: čačkalica
17. *cedula/cedulja*: list(ić) papira
18. *ceker*: košara, korpa
19. *cugeher*: pribor za šivanje
20. *cvekić/nadel/rajsnedl/rajsnedlin/rajsnedlj/rajsnegla/rajsneglin/rajsnigla*: čavlič
21. *deka*: 1. pokrivač / 2. plafon
22. *faercak/faerica/fairzajg/fajar/fajercag/fajercah/fajercajg/fajercak/fajerica/farcag/farcajg/farceg/fercajg/varicak*: upaljač
23. *farbant/ferband/ferbant/frban/frband/frbant/vrbant*: povoj
24. *feder/fider*: 1. opruga / 2. pero za pisanje
25. *fen*: sušilo za kosu
26. *ferhung/feringa/feringe/firanga/firange/firangla/firanjge/firenga/firtuh/firunge/forhang/forhanga/foringa/foringaš/viranga*: zavjesa
27. *fertl/ferton/fertuh/fertun/fertunj/fortun/frtun/furtak/ šircl/širclin/šulc/sulec/šurc*: pregača
28. *ficlek/ficlin*: komadić čega
29. *flajša/flaska/flaša*: boca

30. *flekat(i)/zaflekat(i) (se)*: zamrljati
31. *futerol/futrol/futrola*: kutija za naočale i sl.
32. *gajnek/gajnik/gajnk/gančec/ganek/gank/ganka/ganjsak/ganjek/ganj*: 1. prolaz pod lozom do kućnih vrata kroz dvorište / 2. hodnik
33. *galendar/galender*: ograda uz stubište; rukohvat, priručje
34. *garnišna/karniša/karniža*: prečka o koju se vješa zastor
35. *glazona/glažovije*: krhotina stakla
36. *gredenc/gredenca/kredenac/kredenc/kredenec*: kuhinjski ormar za posuđe i kuhinjski pribor
37. *hak/hakalj/hakel/hakl/hakli/hakn/jaklin*: kuka, klin, čavao
38. *heftarca/klamarica/klamerica*: spajalica
39. *kaslin/nahkast(t)l/natkasel/natkasl/natkasle/natkaslič/natkaslin/natkaslja*: noćni ormarić
40. *kiderbet/kinderbet*: dječji krevetić
41. *klapn/klapna*: zaklopac
42. *klofat(i)/klofrati*: isprašivati tepih
43. *klofer/kloper*: naprava za isprašivanje tepiha
44. *kofer/kufar/kufer*: kovčeg
45. *korba/korpa*: košara
46. *krama/kramarija/kramperaj*: stare, bezvrijedne stvari
47. *lajsn/lajsna/lajstn/lajšta/špan/španica*: tanka letva
48. *lampa/lanpa*: svjetiljka
49. *luftat(i)/luftirat(i)/luhtat/razluftati/zluftati*: zračiti; prozračivati
50. *mešaflin/mišafll/mišafle/mišajfl(a)/miščafll/miščafllin*: lopata za smeće
51. *milikerac/milikerc*: parafinska svijeća
52. *oberlift/oberliht/oberlihtna/oberlikt/obrliht/obrlit*: zastakljeni otvor, ili prozor iznad vrata i sl.; svjetlarnik
53. *pegla/peglaiz/peglaizn/peglin/peglo/peglja/pejglezen*: glačalo
54. *piksa/pikslla/pikslin/piksna*: mala posuda, limenka
55. *pišla/pušel/pušelc/pušelj/pušl/pušlec/pušlek/pušlin*: stručak cvijeća
56. *rafang/rafung/rajfnek/rajfnekirc/rajfnik/ralank/rour*: dimnjak
57. *rašpa/raušpa*: 1. turpija, strugalica (2. glazb. hrapav glas)
58. *regal*: stalak, polica
59. *riflanka/riflja/rifljača*: podloga za ručno pranje rublja
60. *rodel/rodle/rodli*: sanjke

61. *roleta/roletna*: savitljivi štitnik za prozore, ormare i uredske stolove, načinjen od spojenih rebara
62. *saugat/zaugati*: usisati; halapljivo piti
63. *sauger/štaubzauger/zauger*: usisivač
64. *spajza/špajza/špajs/špajz/špajza*: smočnica
65. *šahta*: vertikalni otvor s poklopcem na razini tla za prilaženje instalacijama
66. *šalter*: 1. (elektr.) prekidač (2. radno mjesto službenika administracije, banaka i sl. za primanje stranke)
67. *šank*: dugi povišeni stol u gostionici ili kuhinji s kojega se poslužuje piće
68. *šarajzl/šarajzlin/šaraklin/šerajzlin/širajzen/širajzl/širajzla/širajzle/širhagl/širhagn*: žarač
69. *šicboden*: brodski pod
70. *škaf*: 1. banjica / 2. kuhinjski ormar
71. *škanicl/škanicilj/škarnicl/škernicel/škrnecalj/škrneclin/škrnicel/škrnicl/štanicl/štanicla*: papirnata vrećica
72. *šlifar/šlifer*: navlaka za krevetni pokrivač
73. *špegalj/špeglo/špejgu/špigel/špigelj/špigl/špigla/špigle/špiglec/špiglin/špiglo*: ogledalo
74. *štaplin/štopalj/štopl/štopla/štoplin*: čep, zatvarač
75. *štejnge/štenga/štenge/štenjge/štige*: stepenice
76. *štokalj/štokl/štokla/štoklica/štoklin/štokln/štokrl/štokrla/štokrlin/štokrlja*: stolac na četiri noge bez naslona
77. *štoplciger*: vadičep
78. *šuber/šuper*: 1. zasun na peći / 2. otvor na guranje u obliku prozora
79. *šulefl*: žlica za obuču
80. *tapet/tepih/tepij/tepij/tepika*: sag, prostirka
81. *tapeta*: presvlaka od papira, platna i sl. za zidove i pokućstvo
82. *tranfuz/tremfuš/tremfuz*: tronožac
83. *ura/vura*: sat
84. *uramiti*: uokviriti
85. *vajnkuš/vanjkoš/vanjkuš/vanjkušnica*: jastuk
86. *veker/vekerica*: budilica
87. *vešeraj/vešernica*: praonica
88. *veškorpa*: košara u koju se odlaže prljavo rublje prije pranja
89. *vešmašina*: stroj za pranje rublja
90. *vikler/vitler*: uvijač

- 91. *vinkel*: kut, ugao
- 92. *zaštopat(i)*: začepiti
- 93. *ziherica/zihernadl/zijerica*: sigurnosna igla
- 94. *žajfa/žojfa*: sapun
- 95. *žeplinka*: šibica
- 96. *žveplenka*: kutija šibica

C. HRANA I PIĆE, KULINARSTVO

- 1. *ajgemaht/ajgemakt/ajmokac/ajngemaht/ajngemahtec/ajngemahtes/ajnmokc/angmohec/haj moc*: ujušak
- 2. *ajvajs*: bjelanjak
- 3. *bakpapier*: papir za pečenje
- 4. *batvan/brotvan/batfan/prota/protfan/protvajn/protvan/protvanj/protvanja/protvon*: posuda za pečenje
- 5. *batrol/rol/rola/rolin/rolj/*: pećnica
- 6. *beštek/escajg*: pribor za jelo
- 7. *buft/buftlin/buht/buhtla/buhtli/buhtlin/buhtlja*: vrsta peciva
- 8. *buter/putar/puter/putro*: maslac
- 9. *cukar/cuker/cukor/cukorin/cukorlin*: šećer
- 10. *cukarija/cukerdoza/cukerpiksla*: posuda za šećer
- 11. *cukarin/cukerlin/cukori/cukrica/cukrić*: bombon
- 12. *cušpajs/cušpajz/čušpajz/čušpajz*: ukuhano povrće; varivo
- 13. *cveba*: groždica
- 14. *dinstat(i)/dinjstat/dunstati/zdinstat(i)*: 1. kuhati u pari; pirjati / pren. kuhati se, biti izložen velikoj vlazi u toploj prostoriji
- 15. *eksati*: piti naskap
- 16. *fanjki/krafalj/kraflin/krafljin/krafna/krofna*: pokladnica
- 17. *fašeranec/faširanac/faširanec/faširtes*: 1. mljeveno meso / 2. jelo od mljevenog mesa
- 18. *fil/fila/filung*: nadjev
- 19. *filan*: pun nadjevom
- 20. *fiš*: 1. jušnato jelo pripremljeno od raznih vrsta slatkovodnih riba; riblji paprikaš / 2. riba
- 21. *frištik/froštuk/froštukelj*: prvi dnevni obrok; zajuttrak, doručak
- 22. *gablec*: užina koja se jede priborom za jelo (za razliku od sendviča), topli obrok / 2. svaki obrok između doručka i ručka

23. *gembač/gemišt*: bijelo vino s gaziranom mineralnom vodom
24. *grinc/grincajg/grinceg*: svežanj koji se sastoji od mrkve, celera, peršina i korabe kao osnova ili dodatak za juhu
25. *griz*: krupica
26. *guglof/kogluf/kongluf/krongljuf/kuglof/kuglov/kugluf*: kolač od dizanog tijesta sa suhim groždem, okruglasta je oblika sa šupljinom u sredini
27. *hakmeser*: satara
28. *hakpretl*: daska za rezanje
29. *himber/himper/imber*: malinovac, liker od malina
30. *jeger/jegervuršt*: lovačka kobasica
31. *jesih*: ocat
32. *kafelefl/kafelefla*: žličica za kavu
33. *keglin/knedl/knedla/knedlin/knedlja/kneglin/knidle*: okruglica
34. *kifalj/kifel/kifl/kifla/kifle/kiflica/kiflič/kiflič/kiflin/kiflinec/kiflja/kifljin/kifljinec*: roščić
35. *kimel*: kumin
36. *koštati*: kušati
37. *kregljin/krigaj/krigal/krigalj/krigel/krigelj/krigl/krigla/kriglin/kriglja/krigljin*: 1. čaša s drškom iz koje se pije pivo / 2. vrč od pola litre
38. *kremšnita*: vrsta kolača
39. *lorbek/lorber/olber*: lovorika
40. *mejla/mel/mela/melcing/melja*: brašno
41. *merlin/merlun/merljin/mern*: mrkva
42. *modl/modla/modlin*: kalup
43. *nudlbret/nudlpret*: daska na kojoj se valja tijesto
44. *pac*: slana voda s različitim začinima u kojoj se drži divljač ili meso prije sušenja ili pečenja; salamura
45. *pacat(i)/pajcovat*: 1. stavljati u pac / 2. kiseliti
46. *paradajz/paradajzel/paradajzlin*: rajčica
47. *parizer*: vrsta kobasice
48. *pasirat(i)/pasjerati/pasovat*: protisnuti kroz sito
49. *pasirka*: naprava za pasiranje
50. *peteržil/petrožij/petrožil/petrožilj*: peršin
51. *pleh/plej*: plitka limena posuda za pečenje (2. tanka ploča kovine; lim / 3. pejor. nakit koji nije zlato; loš lim karoserije itd.)

52. *poštaubat(i)*: posipati sitnim šećerom ili šećerom u prahu, šećeriti
53. *prenzli/prezel/prezl/prezla/prezle/prezli/prezlje/semlprezli/zemplprezli*: krušne mrvice
54. *ra(j)nlika/rajngla/rajnglika/rajnica/randlik/rangla/ranglja/ranja/ranjica/renja*: plitka posuda za kuhanje
55. *rinčec/rinček/ring/ringa/ringla/ringlj/ringla/rink*: ploča na štednjaku (1. prsten / 2. metal prstenastog oblika)
56. *roštilj*: 1. željezna naprava za pečenje mesa na žaru / 2. na takvoj rešetki pečeno jelo od mesa
57. *saft/zaft*: 1. sok / 2. umak
58. *soc/sos/zac/zoc*: talog od kave
59. *šaljca/šaljica/šol(j)ica/šola/šolja*: manja posuda s ručkama za tople napitke
60. *šefarka/šefla/šeflefla/šeflja/šerfa/šlifarka*: zaimača, kaciola
61. *šlag/šljag*: tučeno slatko vrhnje
62. *šnaps/šnops*: rakija
63. *šnešlager*: pjenjača
64. *šnicel/šnicl/šnicla/šniclja/šnicljin*: odrezak
65. *šnita/šnjita*: kriška kruha
66. *špahar/špaher/špaker/šparet/šparget/šparhet/šparjet/šparket/šporet/šporhet/špurhet*: štednjak
67. *špeh/špek*: 1. slanina / 2. pren. masne naslage na tijelu
68. *štangica*: rebro čokolade
69. *štaub/štaubcuker/štaubcukor/štaubšećer*: šećer u prahu
70. *štrukel/štrukelj/štrukle/štrukli/štruklji*: zagorski specijalitet; slatko ili slano jelo od tijesta nadjevenog sirom
71. *taca/tacna*: poslužavnik
72. *valer*: valjak za tijesto
73. *vugarki/vugorki*: krastavci (*vugorek/vugork/vugurek*: krastavac)
74. *zemička/žemička/žemla/žemlja/žemljica/žemljčka/žemnička/žimelca*: pecivo

D. ODJEĆA I OBUĆA

1. *ajncug/ajnzug/ancug/ancuk/anjcug/anjcuk/ejncug*: odijelo
2. *badeancug/badekostim/badič/badić*: kupaći kostim
3. *ciferšlus/feršlus/fersljus/fršlus/fršljus/rajferšlus/rajfešlus/rajsferšlus/rejferšlus*: zaporak; (patentni) zatvarač na odjeći i obući

4. *cof/cuf/cup/čuf/ćufa*: 1. ukrasna vunena kuglica na odjeći i obući / 2. dio kose svezan u rep
5. *cvike/cviker/cvikere/cvikeri/cvikse*: naočale
6. *falda/falta/faltna/folda/valda*: 1. nabor na odjeći / 2. bora na licu
7. *gabrela/gabrla/gabrlja/harnadla/harnadlin*: ukosnica
8. *girtel/girtl/girtlin/girtljin/gurt/gurt(n)a*: pojas, remen, centura kao dio haljine ili obične civilne garderobe
9. *gojzerica/gvojzerice*: planinarska i skijaška cipela
10. *hozentreger/hozentregeri/hoznič treger/hoznići/hozentreger/treger/tregeri/treglin/trogar /troger*: naramenica koja pridržava hlače
11. *iberhoze*: nepropusne hlače
12. *kikla/kiklja/kitlja*: 1. suknja / 2. haljina
13. *lajbac/lajbak/lajbek/lajpca*: prsluk
14. *mašalj/mašl/mašla/mašle/mašlek/mašlin/mašlja/mašljin/mašn/mašna*: 1. (kravata) ukrasna vrpca u kosi i sl. / 2. ukrasni dio muške odjeće vezan oko ovratnika
15. *pertl/pertla/pertle/šniralica/šnjiravci/žneranci/žneranec/žniranac/žniranci/žniravci/žnurce /žnjiranac/žnjirance/žnjiranci/žnjiravac/žnjiravci/žužnja*: vezica za cipele
16. *rucak/ruksak/rupsak/rusak*: naprtnjača
17. *sokeln/sokna/sokne/štomf/štomfa/štomfe/štomfi/štonfa/štonfi/štrimfa/štrimfla/štrimfle/štrinf a/zokna*: čarapa
18. *šaltuh*: veliki pleteni ogrtač ili rubac
19. *šiltarica/šilterica/šilterkapa/šiltkapa/šiljtača/šiljtkapa*: kapa sa štitnikom
20. *šlafrk/šlafrok/šlafruk/šlofrok/šljafrok*: kućni ogrtač
21. *šlapa/šlape/šlapi//šlapica/šljapa*: papuče
22. *štramle/štrample/štramplice*: 1. dječje elastične čarape s nogavicama do struka / 2. najlonke čarape
23. *taša/taška/tašna*: torba
24. *veš*: 1. rublje / 2. donje rublje / 3. prljavo rublje
25. *zažnirati*: zavezati cipele vezicom

Ovaj popis germanizama preuzet je iz knjige Anete Stojić *Germanizmi u hrvatskim govorima* (2020). Prema ovom popisu i ovoj organizaciji po semantičkim sferama provodilo se i istraživanje. Dobiveni rezultati vrlo su zanimljivi. Velika većina germanizama bila je poznata svim ispitanicima, s nekim manjim razlikama u dobnim skupinama. Javili su se i poneki

germanizmi koji se u Hrastovskom koriste u drugačijem značenju od onog u knjizi, kao i neke inačice germanizama koje još nisu zapisane, barem ne u knjizi kojom se istraživačica koristila. Detaljnija analiza slijedi u nastavku rada.

6.1. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PO PREPOZNTALJIVOSTI GERMANIZAMA

Velika većina ispitanih germanizama bila je poznata svim ispitanicima. Istraživačica je zabilježila i neke germanizme za koje su ispitanici čuli, ali ne znaju što znače i ne koriste ih, neke germanizme za koje znaju što znače, ali ih ne koriste, i germanizme koje ispitanici koriste u značenju drugačijem od onog zapisanog u knjizi pomoću koje je popis sastavljen. Također su se pojavili i germanizmi koji su bili potpuno nepoznati ispitanicima.

Prva ispitanica, ujedno i najstarija (rođena 1929. godine), potvrdila je da se ovi germanizmi koriste u govoru Hrastovskog: *bala*, *banzek*², *šraf/šrafek*, *šrafčiger/šrafinciger*, *flanc(i)*, *freza*, *šmerpaper*³, *kombinerke*, *kuta*, *lojtra*, *našrotati/šrotati/zašrotati*, *poštucati/štucati*, *pelcati*, *pelcer*, *preša*, *škedenj*⁴, *šoder*, *štemalica*, *štihača/štihalica*⁵, *štraja*, *afenger/afinger*, *apfal*⁶, *čikobernica*, *pant*⁷, *partiš*, *flek*⁸, *cajnger*⁹, *cedula*, *rajsnedlin/rajsledlin*¹⁰, *deka*¹¹, *farcajg*, *ferbant*, *feder*, *feringa/feringe*, *ficlek*¹², *flqša*, *flekati/zaflekati*, *gajnk*¹³, *galendar*, *karniša*,

---

² Ispitanica se najprije prisjeća leksema *zvuka* i *motorpila*.

³ Inačica koja nije zapisana u knjizi Anete Stojić, u značenju 'brusni papir'.

⁴ Ispitanica se najprije prisjeća riječi *tkola* i *gumno*.

⁵ Ispitanica koristi i izraz *štihalica lopata*, kao i riječ *motika*.

⁶ Ispitanica prepoznaje ovaj germanizam samo u značenju otpada hrane, ne u općenitom značenju neupotrebljivog materijala.

⁷ Germanizam se prepoznaje u značenju 'okov na vratima i prozoru', ali ne i u značenju 'vrpca'.

⁸ Germanizam je prepoznat samo u značenju 'mrlja', ali ne i u značenju 'zakrpa' ili 'prišt', kao što je navedeno u knjizi Anete Stojić.

⁹ Ova inačica germanizma nije pronađena u knjizi Anete Stojić.

¹⁰ *Rajsledlin* kao inačica ne spominje se u proučavanoj literaturi.

¹¹ Ispitanica prepoznaje germanizam *deka* samo u značenju 'pokrivač', ali ne i u značenju 'plafon'.

¹² Ispitanica napominje kako se ovaj germanizam koristi samo uz hranu, u značenju 'komadić čega za pojesti'.

¹³ Ispitanica koristi ovaj germanizam samo u značenju 'hodnik', ali ne i u značenju 'prolaz pod lozom do kućnih vrata kroz dvorište', kao što je navedeno u knjizi Anete Stojić.

*gredenc/grdenc, kinderbet, kloster*¹⁴, *kufer, korpa, lajslin*¹⁵, *lompa*¹⁶, *luftati/razluftati/zluftati/proluftati, mišafilin*¹⁷, *oberlift/oberlifta*¹⁸, *pegla/pegaljz*¹⁹, *piksa, pušel, rafang, regal, rifla*²⁰, *roleta, , špajs/špajz, šalter, šarajzlin, škaf*²¹, *škrneclin, špigel, štoplin, štenga/štenge, štokrlin, štoflinciger*²², *šuber*²³, *tepih, tapeta, vura, uramiti, vajnkoš/vanjkoš*²⁴, *vekerica, veškorpora, vešmašina, zaštopati, ziherica, protvan/protvajn, rol, beštek/escajg, buflin*²⁵, *puter, cukor*²⁶, *cveba, dinstati/zdinstati*²⁷, *kraflin, fašeranec/faširanec, fil, filan, gemiš, grincajg, gres*²⁸, *kuglof, jeger, knedlin/ kneglin, kiflin, koštati, kremšnita, lorbek, mela, pac, pacati*²⁹, *paradajz, parizer, paserati*³⁰, *paserka*³¹, *petrožol*³², *prezli, rojngla/ronglja, rink, roštilj/roštil, saft*³³, *soc, šalica, šefla*³⁴, *šlag, šnicl, šnita, špaher/šparet/šparhet/šporet/šporhet/šporhot, špek, štrukel/štrukli, taca, vugorki/vugurek, žemla, ancug, badekostim, rajfešlus, cof*³⁵, *falda/folda*³⁶, *hozintregeri/tregeri, kikla,*

---

¹⁴ U značenju *klofer/kloper*, odnosno 'naprava za isprašivanje tepiha'. Ova inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

¹⁵ Ova inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

¹⁶ Inačica nije bila zabilježena u knjizi Anete Stojić.

¹⁷ Ova inačica germanizma također nije zabilježena.

¹⁸ Ispitanica spominje i leksem *luftenica* podudarnog značenja.

¹⁹ Napominje se kako ispitanica koristi germanizam *pegla*, međutim, prepoznaje inačicu *pegaljz* kao riječ koja se nekada koristila u Hrastovskom.

²⁰ Inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

²¹ Ispitanica ovoj inačici dodaje i oblik umanjenice *škafica*.

²² Inačica germanizma *štoplciger*, nije zabilježen u knjizi Anete Stojić.

²³ Samo u značenju 'zasun na peći'.

²⁴ Ispitanica prepoznaje i germanizam *vajnkošnica/vanjkošnica* u značenju 'jastučnica'.

²⁵ Ova inačica nije zapisana u knjizi Anete Stojić.

²⁶ I u značenju 'šećer', i u značenju 'bombon'.

²⁷ Samo u značenju 'kuhati u pari', ali ne i u prenesenom značenju 'kuhati se'.

²⁸ Inačica koja nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

²⁹ Samo u značenju 'stavljati u pac', ali ne i u značenju 'kiseliti'.

³⁰ Inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

³¹ Inačica nije pronađena u knjizi Anete Stojić.

³² Inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

³³ Samo u značenju 'umak', ne i u značenju 'sok'.

³⁴ Ispitanica navodi i oblik za umanjenicu – *šeflica*.

³⁵ Samo u značenju 'ukrasna vunena kuglica na odjeći i obući'.

³⁶ Napominje se da se *folde/falde* mogu naći i na zavjesi, ne samo na odjeći.

*lajbec/lajbek, mašlin, žneranci, ruksak, štonfa/štonfi/zoklin/zoklini*³⁷, *šilterica*³⁸, *šlafrk, šlapa/šlape/šlapica, štrample/štramplice, toška/toškica, veš*³⁹, *zažnerati*.

Ovdje je posebno zanimljivo da ispitanica prepoznaje i koristi germanizme *fertun* i *šurc* u značenju 'pregača', no postoji jasna razlika u uporabi. *Fertun* se odnosi na pregaču koja se nosi prilikom kuhanja ili odrađivanja sličnih poslova u kuhinji, a *šurc* se odnosi na „radnu“ pregaču, odnosno na pregaču koja se koristi kada se obavljaju neki poslovi van kuće, kao na primjer rad u vrtu ili klanje. Osim toga, zanimljivo je i da ispitanica razlikuje germanizme *glajš/ž* i *glažovije*; ovisno o količini razbijenog stakla. Kada govorimo o malom broju krhotina, u pitanju je *glajš/ž*, a kada govorimo o većem broju koristi se germanizam *glažovije*. Također možemo naglasiti korištenje germanizma *gablec* u značenju 'svaki obrok između doručka i ručka', ali ne u značenju 'užina koja se jede priborom za jelo', jer *gablec* može biti bilo kakav obrok.

Također je prepoznala ove germanizme, ali ih sama ne bi koristila: *apšisati*⁴⁰, *fen, kaslin/natkaslin, šank, vešeraj, bakpapier, cukerpiksla, čušpajz, eksati, fiš*⁴¹, *fruštuk*⁴², *pleh*⁴³, *poštaubati, štaub/štaubšečer/štaupšečer, cvikeri, harnadla/hrnodli*⁴⁴; a za sljedeće germanizme samo je čula, međutim, ne zna što oni znače i ne koristi ih: *sajla, canjčec/cajnčec/conjek/cojnk*⁴⁵, *ajngemaht/ajngemahtec, šnešlager*.

Za ove germanizme ispitanica Đurinek nije ni čula: *mitrlin/muter, šnajt, žaganje/žagejni*⁴⁶, *badecimer, boks, brifkastn/kaslić/kaslj/kastl/kastlič/kaslć/postkast*⁴⁷, *cajtung(i), canšteher, cugeher, futerol/futrol/futrola, hak/hakalj/hakel/hakl/hakli/hakn/jaklin, heftarica/klamarica/klamerica, klapn/klapna, kloftat(i)/klofrati, krama/kramarija/kramperaj,*

---

³⁷ Oblici *zoklin* i *zoklini* nisu zabilježeni u knjizi Anete Stojić.

³⁸ Ispitanica napominje kako u ovom značenju najčešće koristi sintagma *kapa šiltom*.

³⁹ Napominje se da se za donje rublje koristi sintagma *spodnji veš*, a za prljavo rublje sintagma *zmozani veš*.

⁴⁰ Ovaj germanizam ispitanica poznaje samo u značenju 'izbljedjeti (boja)', ali ne i u značenju 'biti nesposoban za rad'.

⁴¹ U značenju 'riba'.

⁴² Inačica se ne pojavljuje u knjizi Anete Stojić. Uz ovo se spominje i leksem *zajtrek*, koji se koristi češće nego germanizam *fruštuk*.

⁴³ U značenju 'tanka ploča kovine; lim'.

⁴⁴ Oblik *hrnodli* nije zabilježen u knjizi Anete Stojić. Ispitanica se također prisjeća da je *hrnodla* bila posebna ukosnica koja se koristila za specifičnu frizuru koju su u prošlosti nosile djevojke i žene u Hrastovskom (kufertalo). Ispitanica također napominje da se u značenju 'ukosnica' danas najviše koristi leksem *španga*.

⁴⁵ Ove inačice također nisu pronađene u knjizi Anete Stojić.

⁴⁶ Ispitanica ovdje nudi oblik *pilovina*.

⁴⁷ Ispitanici nije poznata ni jedna od inačica navedenih u knjizi Anete Stojić; ispitanica koristi riječ *sandučec*.

*milikerac/milikerc, rodel/rodle/rodli*⁴⁸, *saugat/zaugati, sauger/štaubzauger/zauger, šahta, šicboden, šlifar/šlifer, šulefl, tranfuz/tremfuš/tremfuz, vikler/vitler*⁴⁹, *vinkel, žajfa/žojfa, žeplinka, žveplenka, ajvajs, hakmeser, hakpretl, himber/himper/imber, jesih, kafelefl/kafelefla, kimmel, merlin/merlun/merljin/mern, nudlbret/nudlpret, šnaps/šnops, štangica*⁵⁰, *valer*⁵¹, *gojzerica/gvojzerice, iberhoze, šaltuh*⁵².

Izrazito je zanimljiva kategorija u kojoj se pojavljuju germanizmi koje govornici Hrastovskog koriste u drugačijem značenju od onog u knjizi Anete Stojić (2020). Tu su se kod ispitanice Đurinek pronašli germanizmi *parma, aštrok, biks, ceker, rašpa, cukerlin, kriglin, modla, girtlin*. *Parma* se u knjizi Anete Stojić definira kao korito za hranu, ali stanovnici Hrastovskog bi u tom značenju koristili riječ *kopaja/kopanja*. Za njih je *parma* prostorija u koju se posprema hrana za životinja, primarno za krave⁵³. Ispitanica također spominje i riječ *pristušek* u istom značenju. *Aštrok* se u knjizi pojavljuje kao posuda za umivanje, umivaonik, ali ispitanica Đurinek nudi inačicu *vaštrok* i tvrdi da to označuje veliku posudu koja se koristi za rad na imanju. Nadalje, ispitanica bi koristila germanizam *biks* samo u značenju vosak za cipele, ne kao laštilo za nešto drugo. Također navodi sintagmu *nabiksati cipele*. Leksem *ceker*, prema knjizi Anete Stojić, definiran je kao košara, korpa; no, za ispitanicu Đurinek *ceker* znači nekakvu torbicu koja se koristila ili za odlazak u trgovinu ili za odlazak na polje. Bitno je za napomenuti da su cekeri tradicionalno pleteni⁵⁴. Zanimljiv je i germanizam *rašpa*. Ispitanica Đurinek prepoznala je samo jedno njegovo značenje⁵⁵, a to je naziv plesa. *Rašpa* je posebna vrsta plesa koji se tradicionalno plesao na svadbama u području lubbreške Podravine, međutim, taj je običaj danas izumro. Ispitanica se također prisjeća i *cukerlina*, kao nekadašnje umjetno sladilo koje se stavljalo u kavu i koje danas više ne postoji. Nadalje, *kriglin* je germanizam koji se ne odnosi na 'času s drškom iz koje se pije pivo', niti na 'vrč od pola litre', što su dva značenja pronađena u knjizi Anete Stojić, već se odnosi na bilo koju času s drškom iz koje se može biti bilo koje piće. Bitno je naglasiti i leksem *modla*, koji je definiran kao kalup, međutim, ispitanica Đurinek tvrdi da su

---

⁴⁸ Ispitanica navodi leksem *soni* u značenju 'sanjke'.

⁴⁹ Umjesto ovog germanizma ispitanica se prisjetila germanizma *brenšlin* i spomenula glagol *brenati*, također germanizam.

⁵⁰ Leksem je ispitanici nepoznat, umjesto toga ispitanica koristi izraz *rebro čokolade*.

⁵¹ Umjesto ovog germanizma, ispitanica je ponudila leksem *mlinčenjak/mlinčejak* u značenju 'valjak za tijesto'.

⁵² Ispitanica u ovom značenju navodi leksem *štrikanec*.

⁵³ Ispitanica spominje leksem *krma*.

⁵⁴ Stanovnici Hrastovskog bi rekli da su cekeri *splečeni*.

⁵⁵ Ovo značenje nije zabilježeno u knjizi Anete Stojić.

modle/modlice zapravo manja kuhinjska pomagala pomoću kojih se kolači režu na željeni oblik. Još možemo pojasniti i germanizam *girtlin*, definiran kod autorice Stojić kao 'pojas, remen, centura kao dio haljine ili obične civilne garderobe'. Ispitanica Đurinek tvrdi da je to riječ koja se koristi za ženski pojas, i da se to ne bi koristilo kao naziv muškog odjevnog predmeta; za to bi se koristila riječ *remen*.

Osim ovih ispitanih riječi, ispitanica Đurinek se tijekom istraživanja koristila brojnim drugim germanizmima, kao na primjer *pofarbali*, *gančena vrata*, *koperdeka*, *kostim*, *flajšmašina*, *brenati*, *rajf*.

Druga ispitanica je Biserka Marković, rođena 1954. godine. Ona je potvrdila korištenje ovih germanizama: *bala*, *banzek*, *šraf*, *šerafciger/šrafciger*, *flanc/flanci*, *freza*, *šmirglin*⁵⁶, *kombinerke*, *kuta*, *lojtra našrotati/šrotati/zašrotati*, *poštucati/štucati*, *pelcati*, *pelcer*, *preša*, *sajla*, *škedenj*, *šuder*, *štemalica*, *štihača/štihalica*, *štraja*, *afenger*, *šuta*⁵⁷, *apšisati*⁵⁸, *čikobernica*, *pant*⁵⁹, *partiš*, *capka/flek*⁶⁰, *cajnger*⁶¹, *conjek/conjčec*⁶², *cedula*, *rajsnedlin*, *deka*⁶³, *farcajg*, *frbant*⁶⁴, *feder*⁶⁵, *fen*, *feringa/feringe*, *ficlek*, *flaša*, *flekati/zaflekati se*, *futrola*, *ganjk*⁶⁶, *galender*, *karniš*, *gredenc*, *hokel*⁶⁷, *klamerica*, *natkaslin*, *kinderbet*, *klofati*, *klofer*, *kufer*, *korpa*, *kroma*, *lajslin*, *lompa*, *luftati/zflufati*, *mišaflin*, *oberlift*, *pegla*, *piksa*, *pušlek*, *rafung*, *rifla*, *roleta*, *špajza*, *šaht*, *šalter*, *šank*, *šarajzlin/šerajzlin*, *škaf*⁶⁸, *škrneclin/škrnecla*, *šlifer*, *špigel*, *štoplin*, *štenge*, *štokrla/štokrlin*, *šuber*⁶⁹, *tepih*, *tapeta*, *vura*, *uramiti*⁷⁰, *vajnkoš/vanjkoš*⁷¹,

---

⁵⁶ Inačica nije pronađena u knjizi Anete Stojić.

⁵⁷ Ovdje ispitanica nadodaje i leksem *šutovina*.

⁵⁸ Samo u značenju 'izbljedjeti (boja)'.

⁵⁹ U značenju 'okov na vratima i prozoru', ali ne i u značenju 'vrpca'.

⁶⁰ Samo u značenju 'mrlja'.

⁶¹ Ova inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

⁶² Inačice nisu zabilježene u knjizi Anete Stojić.

⁶³ Ispitanica Marković prepoznaje oba značenja ovog leksema, za razliku od ispitanice Đurinek.

⁶⁴ Inačica nije bila zabilježena u knjizi Anete Stojić.

⁶⁵ Samo u značenju 'opruga'.

⁶⁶ Ispitanica prepoznaje germanizam u značenju 'hodnik'.

⁶⁷ Inačica koja nije bila zabilježena, u značenju 'kuka, klin, čavao'.

⁶⁸ Samo u značenju 'banjica', ispitanica napominje da *škaf* obavezno ima ručke.

⁶⁹ Samo u značenju 'zasun na peći'.

⁷⁰ Ispitanica spominje i germanizam *roma/romica* u značenju 'okvir'.

⁷¹ Povezano s ovim germanizmom javlja se i germanizam *vajnkošnica/vanjkošnica* u značenju 'jastučnica'.

vekerica, vešeraj, veškorpa, vešmašina, vikler/vitler, zaštopati, ziherica, ajngemahtec, protvan, rol, beštek/escajg, buftlin/buftli/buhtli, putar/puter, cukor/cuker, čušpajz, cveba, dinstati/dunstatsi⁷², eksati⁷³, kraflin/krafna, fašeranec⁷⁴, fil, filan, fiš⁷⁵, gemiš, grincajg, gres, kuglof, jeger, knedla/knedlin, kiflica/kiflin, koštati, kremšnita, lorbek, mela, pac, pacati⁷⁶, paradajz, parizer, paserati, paserka, petrožol, pleh⁷⁷, poštabati⁷⁸, prezle/prezli, rojn gla, rink⁷⁹, roštilj, saft⁸⁰, soc, šalica, šefla, šlag, šnicl/šnicla/šniclin⁸¹, šnita, šparhet/šporet/šporhet, špek, štangica, štabšečer⁸², štrukli, taca/tacna, vugorki/vugorek, žemla/žemlja/žemlica, ancug, badekostim/badič, ciferšlus/rajferšlus/rajfešlus, cof⁸³, cvike/cviker/cvikeri⁸⁴, folda⁸⁵, hrnodlin⁸⁶, girtlin, hozentreger/hozentregeri/treger, kikla⁸⁷, lajbec/lajbek, mašlek/mašlin/mašna, žneranci/žneranec, ruksak, štonfa/štonfi/zoklin/zoklini, šilterica/šiltkapa, šlafruk/šlafrug, štrample/štramplice, toška/toškica, veš⁸⁸, zažnerati.

Nadalje, ispitanica Marković potvrdila je tvrdnje ispitanice Đurinek o značenju germanizama *fertun/šurc*, *gablec* i *glajš/ž* i *glažovije*.

⁷² Ispitanica prepoznaje oba germanizma u značenju 'kuhati u pari, pirjati'. Međutim, u prenesenom značenju 'kuham se' javlja se jedino germanizam *dunstatsi*.

⁷³ Ispitanica u ovom značenju najprije navodi sintagmu *piti na došqk*.

⁷⁴ Ispitanica napominje da se ovaj germanizam koristi samo za specifično jelo nastalo od mljevenog mesa.

⁷⁵ Germanizam je prepoznat u značenju 'riblji paprikaš', ali ne i u značenju 'riba'.

⁷⁶ Samo u značenju 'stavljati u pac', ali ne i u značenju 'kiseliti'.

⁷⁷ Ispitanica koristi ovaj germanizam u značenju 'tanka ploča kovine; lim' i 'pejor. nakit koji nije zlato; loš lim karoserije itd'.

⁷⁸ Inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

⁷⁹ Samo u značenju 'ploča na štednjaku'.

⁸⁰ Samo u značenju 'umak'.

⁸¹ Oblik *šniclin* nije zabilježen u knjizi Anete Stojić.

⁸² Inačica nije pronađena u knjizi Anete Stojić.

⁸³ Samo u značenju 'ukrasna vunena kuglica na odjeći i obući'.

⁸⁴ Ispitanica napominje kako bi ona za naočale najčešće koristila oblike *očale/čale*.

⁸⁵ Napominje se da *folda* može biti i nabor na zavjesama, ne samo na odjeći; ali leksem nema značenje 'bora na licu'.

⁸⁶ Oblik nije pronađen u knjizi Anete Stojić. Ispitanica Marković potvrđuje tvrdnju ispitanice Đurinek; to je bila posebna ukosnica koja se koristila za određenu frizuru. Također ponovno potvrđuje i prisutnost germanizma *španga*.

⁸⁷ Samo u značenju 'haljina'. Ispitanica također navodi oblike *klajda*, *klajdica* i *kiklica*.

⁸⁸ Potvrđuju se i oblici *zmozani veš* za prljavo rublje i *spodnji veš* za donje rublje.

Zatim, ove germanizme je prepoznala, ali ih osobno ne bi koristila: *apfal*, *badecimer*, *boks*, *pegaljz*, *saugati*⁸⁹, *sauger*, *ajgemaht*, *ajngemaht*, *cukerpiksa*, *fruštuk*⁹⁰, *jegervuršt*, *melja*, *pleh*⁹¹, *špeha*, *pertle*. Ova dva germanizma ispitanica Marković prepoznala je, međutim, ne zna što oni znače i ne bi ih koristila: *cajtung* i *klapna/klaplin*.

Nadalje, ispitanica Marković nikad nije čula germanizme *mitrlin/muter*, *šnajt*⁹², *žaganje/žagejni*, *brifkastn/kaslič/kaslj/kastl/kastlič/potkastl*, *canšteher*, *cugeher*, *milikerac/milikerc*, *rodel/rodle/rodli*, *šicboden*, *štoplciger*, *šulefl*, *tranfuz/tremfuš/tremfuz*, *vinkel*, *žajfa/žojfa*, *žeplinka*, *žveplenka*, *ajvajs*, *bakpapier*, *hakmeser*⁹³, *hakpretl*, *himber/himper/imber*, *jesih*, *kafelefl/kafelefla*, *kimel*, *merlin/merlun/merljn/mern*, *nudlbret/nudlpret*, *valer*, *iberhoze*, *šaltuh*⁹⁴.

U drugom značenju od zabilježenog pojavljuju se sljedeće riječi: *parma*, *aštrok*, *biks*, *ceker*, *rašpa*, *regal*, *cukerlin*, *kriglin*, *modla*, *šnaps*, *gurt/gurtna*, *gojzerice* i *šlape*. Ispitanica Marković potvrdila je značenja germanizama *parma*, *biks*, *ceker*, *rašpa*, *kriglin* i *modla* koje je dala ispitanica Đurinek, međutim, za ostale germanizme ponudila je svoja značenja. Za germanizam *vaštrok* ponudila je značenje 'posuda za pobiranje veša'; germanizam *regal* za nju znači 'polica ili ormar koji ide po cijelom zidu'⁹⁵; *cukerlin* je 'posebna tableta šećera za dijabetičare, saharin'; *šnaps* je kartaška igra⁹⁶; *gurt/gurtna* znači 'čvrsto uže za vezanje nečega na prikolici'⁹⁷, ili 'uže u mehanizmu roleta'; *gojzerice* označuju 'hlače koje su gore široke i uskih nogavica', a ne cipele⁹⁸; a *šlape* ne označuju papuče, već neke cipele koje se lako obuvaju i koje se nose za neki rad izvan kuće.

Sljedeći ispitanik je Dražen Bulf, rođen 1971. godine. On je prepoznao i koristi se ovim germanizmima: *bala*, *banzek*, *šraf/šrajf*, *šrafčiger/šrafinciger*, *flanc/flanci*, *freza*, *šmirglpapier*, *kombinirke*, *kuta*, *lojtra*, *našrotati/šrotati/zašrotati*, *poštucati/štucati*, *pelcati/zapelcati*, *pelcer*,

---

⁸⁹ Samo u značenju 'usisati'.

⁹⁰ Ispitanica koristi leksem *zajtrek*.

⁹¹ U značenju 'plitka limena posuda za pečenje'.

⁹² Ispitanica dodaje leksem *štil*, koji se odnosi na drveni dio sjekire.

⁹³ Ispitanica se prisjetila leksema *heč* koji se u Hrastovskom koristi u tom značenju.

⁹⁴ Potvrđuje se leksem *štrikanec* koji se koristi u tom značenju.

⁹⁵ A neki manji ormar ili stalak nazvala bi *vitrina*.

⁹⁶ Ispitanica Marković bi u značenju 'rakija' koristila leksem *žganica*.

⁹⁷ Koristi se leksem *kola* u značenju 'prikolica'.

⁹⁸ Ispitanica spominje leksem *bakande* u značenju 'planinarska i skijaška cipela'.

*preša, sajla, škedenj*⁹⁹, *šoder/šuder, štemalica, štihčača/štihalica, štraja, afenger/afinger, šuta, apšisati*¹⁰⁰, *čikobernica, pant*¹⁰¹, *partiš, biks, capka/flek/fleka/flekec*¹⁰², *boks, canjger/cajnger, conjek/canjek, cedula, rajsnedl/rajsnedlin, deka*¹⁰³, *farcajg, farbant, feder*¹⁰⁴, *fen, feringa/feringe/firanga, ficlek*¹⁰⁵, *flaša, flekati/zaflekati, futrola, ganjek/ganjek*¹⁰⁶, *karniša, gredenc/grdenc*¹⁰⁷, *hokel, klamerica, kaslin*¹⁰⁸, *kinderbet, klofati, klofer, kufer*¹⁰⁹, *korpa, kramarija/kroma, lajslin/lajsna, lampa/lompa, luftati/razluftati/zluftati/proluftati, mišafilin*¹¹⁰, *pegla, piksa*¹¹¹, *pušlec/pušlek, rafang/rofang, regal, rifla, roleta*¹¹², *špajz/špajza, šaht, šalter, šank, šarajzlin/šerajzlin, škač*¹¹³, *škrneclin, šlifer, špigel/špigl, štoplin, štenga/štenge, štokrlin, šuber*¹¹⁴, *tepih, tapeta, vura, vešeraj, veškorpora, vešmašina, vitler, zaštopati, zihERICA, ajgemaht/ajngemaht/ajngermahtec, protvan, rol, beštek, buftla/buftlin/buhtla, cukor*¹¹⁵, *čušpajz, cveba, dinstati/zdinstati*¹¹⁶, *eksati*¹¹⁷, *kraflin/krafna, fašeranec/faširanec*¹¹⁸, *fil, filan, fiš*¹¹⁹, *fruštuk*¹²⁰, *gemišt, grincajg, gres/grez, kuglof, jeger, knedla/knedlin, kiflica/kiflin, koštati,*

⁹⁹ Ispitanik napominje da se *škedenj* sastoji od *parme* i *gumna*.

¹⁰⁰ Samo u značenju 'izbljedjeti (boja)'.

¹⁰¹ Samo u značenju 'okov na vratima i prozoru', ali ne i u značenju 'vrpca'.

¹⁰² Koristi germanizme u značenju 'mrlja', međutim, prepoznaje da bi se leksem *fleka* mogao koristiti u značenju 'zakrpa' na npr. gumi od bicikla.

¹⁰³ Ispitanik prepoznaje oba značenja.

¹⁰⁴ Ispitanik prepoznaje samo značenje 'opruga'.

¹⁰⁵ Ispitanik spominje i leksem *falačec*, koji potvrđuju i ostali ispitanici kao dio mjesnog govora Hrastovskog.

¹⁰⁶ Samo u značenju 'hodnik'.

¹⁰⁷ Ispitanik napominje da je *grenec/grdenc* veći ormar.

¹⁰⁸ Ispitanik također napominje da bi on ovaj germanizam ponekad koristio i u značenju 'ladica'.

¹⁰⁹ Ispitanik se sjetio i riječi *pinklec*.

¹¹⁰ Oblik koji nije bio zabilježen u knjizi Anete Stojić, ali su ga svi ispitanici potvrdili. Ispitanik Bulf također spominje i leksem *smetiljka*.

¹¹¹ Za ispitanika Bulf se *piksa* odnosi na posudu u kojoj se drži boja (*farba*), a ne na posudu koja je u kuhinji.

¹¹² Ispitanik ovdje također spominje i leksem *šalaporke*.

¹¹³ Samo u značenju 'banjica'.

¹¹⁴ Samo u značenju 'zasun na peći'.

¹¹⁵ I u značenju 'šećer', i u značenju 'bombon'.

¹¹⁶ Samo u doslovnom značenju 'kuhati u pari, pirjati'.

¹¹⁷ Ispitanik potvrđuje i sintagmu *piti na došgak*.

¹¹⁸ Germanizam se odnosi samo na jelo pripremljeno od mljevenog mesa.

¹¹⁹ Germanizam se odnosi samo na jelo pripremljeno od ribe.

¹²⁰ Potvrđuje se i već spomenut leksem *zajtrek*.

*kremšnita, lorbek, mela, pac, pacati*¹²¹, *paradajz, parizer, paserati, paserka, petrožol, pleh*¹²², *poštaubati, prezle/prezli, rojnгла/ronjгла/ronjglica, rink*¹²³, *roštilj, saft*¹²⁴, *soc, šalica, šefla, šlag, šnaps, šnicl/šnicla/šniclin, šnita, šparet/šparhet/šporet/šporhet, špek, štabšečer, štrukle/štrukli, taca/tacna, vugorek/vugorki, zemla, ajncug/ancug, badekostim/badič, ciferšlus/rajfešlus, cof*¹²⁵, *falda/folda*¹²⁶, *gozzerica, hozentregeri/treger/tregeri, kikla*¹²⁷, *lajbec/lajbek, mašla/mašlek/mašlin/mašna, žneranci, ruksak, štonfa/štonfi/zoklin, šilterica/šiltkapa/šiltača*¹²⁸, *šlafrk/šlafrok/šlafruk, šlapa/šlape, štrample/štramplice, toška, veš*¹²⁹, *zažnerati*.

Ponovno su nam zanimljivi germanizmi *fetrun* i *šurc*, *glajž* i *glajžovje*, *gablec*. Ispitanik potvrđuje značenja koja su prethodne dvije ispitanice navele. Zatim, ispitanik Bulf prepoznao je i ove germanizme, međutim, on ih ne bi koristio¹³⁰: *glancpapir, žaganje, apfal, badecimer, cajtung, oberlift*¹³¹, *pegaljz, saugati*¹³², *sauger, uramiti, vanjkoš/vajnkoš*¹³³, *vekerica, žeplinka, žveplenka*¹³⁴, *escajg, gembrač, paserati, paserka, rink*¹³⁵, *štangica, cvike/cviker/cvikeri, pertla*. Kod ispitivanja Dražena Bulfa nismo naišli ni na jedan germanizam koji je on čuo, ali ne zna što znači, niti ga ne koristi. Ipak, naišli smo na razne germanizme koji su potpuno nepoznati ispitaniku. To su: *mitrlin/muter, šnajt, brifkastn/kaslič/kaslj/kastl/kastlič/kastlc/postkastl*,

¹²¹ Samo u značenju 'stavljati u pac'.

¹²² Ispitanik prepoznaje sva tri značenja germanizma.

¹²³ U značenju 'ploča na štednjaku'.

¹²⁴ Samo u značenju 'umak'.

¹²⁵ Samo u značenju 'ukrasna vunena kuglica na odjeći i obući'.

¹²⁶ Samo u značenju 'nabor na odjeći' (ili zavjesi).

¹²⁷ Samo u značenju 'haljina'.

¹²⁸ Ispitanik Bulf je prvi koji spominje oblik *šiltača*, oblik nije zabilježen u knjizi Anete Stojić.

¹²⁹ Ponovno se potvrđuju sintagme *zmazani veš* i *spodnji veš*.

¹³⁰ Napominje se da je ispitanik izjavio da se s nekima od ovih riječi susreo u vojsci, a neke da poznaje kao dio govora Hrastovskoga iz prošlosti, ali on se danas ne koristi tim riječima.

¹³¹ Umjesto ovog germanizma, ispitanik Bulf koristi leksem *lufterica*. Također spominje i leksem *overgliha*, koji za njega ima isto značenja kao *deka* u značenju plafon, odnosno, za njega je to betonska ploča koja podržava gornji kat kuće ili sličnog.

¹³² Ispitanik prepoznaje germanizam samo u značenju 'usisavati', ali ne i u značenju 'halapljivo piti'.

¹³³ Također prepoznaje i germanizam *vajnkošnica/vanjkošnica* u značenju 'jastučnica'.

¹³⁴ Ispitanik napominje kako on naziva onaj zapaljivi dio šibice *žvepla*.

¹³⁵ U značenju 'metal prstenastog oblika'; ispitanik zna da se germanizam može koristiti i u tom značenju, međutim, on ga koristi samo u značenju 'ploča na štednjaku'.

*canšteher, cugeher, milikerac/milikerc, rodel/rodle/rodli*¹³⁶, *šicboden*¹³⁷, *štoplciger, šulefl, tranfuz/tremfuš/tremfuz, žajfa/žojfa, ajvajs, bakpapier, cukarija/cukerdoza/cukerpiksa, hakmeser*¹³⁸, *hakpretl, himber/himper/imber, jesih, kafelefl/kafelefla, kimel, merlin/merlun/mern, nudlbret/nudlpret, šnešlager, valer*¹³⁹, *gabrela/gabrla/gabrlja/harnadla/harnadlin*¹⁴⁰, *iberhoze, šaltuh*¹⁴¹.

Pojavili su se i neki germanizmi koje ispitanik Bulf koristi u drugom značenju od onog zapisanog u knjizi Anete Stojić. To su germanizmi *parma, aštrok, ceker, galender, natkaslin, rašpa, vinkel*¹⁴², *cukor, kirgla/kriglin, modla, girtlin/gurt. Parma, vaštrok, ceker, rašpa, kirgla/kriglin i modla/modlin* imaju za ispitanika Bulf isto značenje kao i za ispitanicu Marković. Ostali germanizmi specifični su njegovu idiolektu. Za njega se germanizam *galender* odnosi na stup koji je potporanj za most; on je jedini ispitanik koji je prepoznao to značenje. Nadalje, ispitanik Bulf je germanizam *natkaslin* prepoznao ne kao noćni ormarić, već kao viseći ormarić¹⁴³. *Vinkel* je za njega nešto suprotno od onoga zabilježenog u knjizi Anete Stojić; za njega je to stručni pojam, označuje željeznu napravu koja služi za mjerenje kutova. Ovdje izdvajamo i novo značenje germanizma *cukor* koje dodaje ispitanik Bulf; naime, za njega *cukor* označuje i nekadašnje slatke ukrase koji su se stavljali na bor. Posljednji germanizmi su *girtlin* i *gurtna*, koji za njega označuju *špage*, odnosno 'uže', s tim da je *gurtna* 'jače i veće uže koje se koristi za vezanje nečega velikog'.

Osim ovih ispitanih germanizama, ispitanik je tijekom istraživanja spomenuo i druge germanizme, na primjer *rajf, rama/ramica, šteker*.

Posljednji ispitanik, Dejan Bačani, rođen je 1973. i on prepoznaje ove germanizme kao dio mjesnog govora Hrastovskog: *bala, banzek, šraf/šrafek, šrafciger, flanc/flanci, freza, šmirglin, kombinerke, kuta, lojtra, našrotati/šrotati/zašrotati, poštucati/štucati*,

---

¹³⁶ Ispitanik Bulf potvrđuje leksem *soni* u značenju 'sanjke'.

¹³⁷ Ispitanik ovdje navodi leksem *lamperija*.

¹³⁸ Ispitanik Bulf potvrđuje korištenje leksema *heč* u tom značenju.

¹³⁹ Ispitanik koristi lekseme *mlinček, mlinečenjek*.

¹⁴⁰ Ispitanik je jedini kojemu je ovaj germanizam nepoznat; ispitanik koristi leksem *španga* u tom značenju.

¹⁴¹ Ispitanik Bulf potvrđuje leksem *štrikanec* kao leksem koji se u Hrastovskom koristi u značenju 'veliki pleteni ogrtač ili rubac'.

¹⁴² Ispitanik koristi lekseme *kot, kočec* u značenju 'kut', 'ugao'.

¹⁴³ Kao onaj koji se nalazi u kuhinji.

*pelcati/pelcovati/zapelcati, pelcer, preša, sajla, škedenj*¹⁴⁴, *šuder, štemalica/štemerica*¹⁴⁵, *štraja, afenger, apfal/šuta*¹⁴⁶, *apšisati*¹⁴⁷, *čikobernica, pant*¹⁴⁸, *partiš, flek/flekec*¹⁴⁹, *cajnger, conjek, cedula*¹⁵⁰, *rajsnedlin/rajsneglin, deka*¹⁵¹, *fajercajg/farcajg, frbant, feder*¹⁵², *fen, feringa/feringe/ferunga, ficlek, flaša*¹⁵³, *flekati/zaflekati (se), ganjk/gančec/ganjek/ganj*¹⁵⁴, *galender, karniš, grdenc, hokel, klamerica, kastlin, kinderbet, kufer, korpa, kroma, lajslin, lompa, luftati/razluftati/zluftati, mešaflin/mišaflin, pegla, pušel/pušlec/pušlek/pušlin, rafang/rofang, regal, rifla, roleta, špajz/špajza, šaht, šalter, šank, šerajzlin/šrajzlin*¹⁵⁵, *škaf/škafek*¹⁵⁶, *škrneclin, šlifer, špigel, štoplin*¹⁵⁷, *štenga/štenge, strokrila/štokrlin, šuber*¹⁵⁸, *tepih, tapeta, vura, uramiti, vanjkøš/vajnkoš*¹⁵⁹, *vešeraj, veškorpora, vešmašina, vitler, zaštopati, zihERICA, ajgemaht/ajngemaht/ajngemahtec*¹⁶⁰, *protvan, rol, beštek, buftlin, puter, cukor*¹⁶¹, *cveba, dinstati/zdinstati/dunstati*¹⁶², *eksati, kraflin, fašeranec/faširanec*¹⁶³, *fil, filan, fiš,*

---

¹⁴⁴ Ispitanik spominje i leksem *pristušek*.

¹⁴⁵ Inačica nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

¹⁴⁶ Ispitanik napominje da se germanizam *apfal* odnosi na prehrambeni, kuhinjski otpad, a *šuta* na građevinski otpad.

¹⁴⁷ U značenju 'izbljedjeti (boja)'.
¹⁴⁸ U značenju 'okov na vratima i prozoru'.

¹⁴⁹ U značenju 'mrlja'.

¹⁵⁰ Ispitanik navodi i oblik umanjnice, *cedulica*.

¹⁵¹ Ispitanik prepoznaje oba značenja germanizma.

¹⁵² Samo u značenju 'opruga'.

¹⁵³ Ispitanik navodi i oblik *flaška*.

¹⁵⁴ Samo u značenju 'hodnik'.

¹⁵⁵ Oblik *šrajzlin* nije pronađen u knjizi Anete Stojić.

¹⁵⁶ Samo u značenju 'banjica'.

¹⁵⁷ Ispitanik spominje leksem *zotik* u istom značenju.

¹⁵⁸ Samo u značenju 'zasun na peći'.

¹⁵⁹ Spominje se i germanizam *vajnkošnica/vanjkošnica* u značenju 'jastučnica'.

¹⁶⁰ Ispitanik spominje i leksem *mošlek*.

¹⁶¹ Ispitanik je prepoznao ovaj germanizam i u značenju 'šećer', i u značenju 'bombon'.

¹⁶² Ispitanik je ovdje objasnio kako bi koristio germanizam *dinstati* kada se „lepo kuha, pirja“, a germanizam *dunstati* kada se „para vidi i ide van“. Također prepoznaje i preneseno značenje 'kuhati se', ali napominje da se samo germanizam *dunstati* može koristiti u takvom značenju.

¹⁶³ Samo u značenju 'jelo od mljevenog mesa'.

*fruštuk*¹⁶⁴, *gemišt*, *grincajg/grincajng*¹⁶⁵, *gres*, *kuglof*, *jeger*, *knedlin/kneglin*, *kiflin/kifleki*¹⁶⁶, *koštati*, *kremšnita*, *lorbek*, *mela pac*, *pacati*¹⁶⁷, *paradajz*, *parizer*, *paserati*, *paserka*, *petrožol*, *pleh*¹⁶⁸, *poštabati*¹⁶⁹, *prezle/prezli*, *rojngla/rojnglica*, *rink/rinjek/rinčec*¹⁷⁰, *roštilj*, *saft*¹⁷¹, *soc*, *šalica*¹⁷², *šefla/šeflica*, *šlag*, *šniclin/šnicl*, *šnita*, *šporet/šporhet*, *špek*, *štojnigica*¹⁷³, *štapcukor/štapšečer*, *strukel/strukli*, *taca*, *vugurek/vugorki*, *žemla/žemlica/žemlička*, *ancug*, *badekostim/badič*, *fajfešlus*, *cof*¹⁷⁴, *cvikeri*¹⁷⁵, *folda*¹⁷⁶, *hrnodlin*¹⁷⁷, *hozlintreger*, *kikla*¹⁷⁸, *lajbec/lajbek*, *mašlin*, *žneranci/žneranec*, *ruksak/ruksek*, *štonfa/štonfi/zoklin/zoklini*, *šilterica*¹⁷⁹, *šlafruk*¹⁸⁰, *šlapa/šlape*, *štrample/štramplice*, *toška/toškica*, *veš*¹⁸¹, *zažnerati*.

Za ove je riječi ispitanik čuo, zna što znače, ali ih sam ne bi koristio: *futrola*¹⁸², *oberlift*, *pegglajz*, *piksa/piksica*, *saugati*¹⁸³, *sauger*, *vekerica*¹⁸⁴, *escajg*. Također se javljaju germanizmi koje je ispitanik čuo, ali ne zna što znače, niti ih ne koristi. Takve su riječi *klofati*¹⁸⁵ i *klofer*.

Neke od ispitanih germanizama ispitanik uopće nije prepoznao. Ti germanizmi su *mitrlin/muter*, *šnajt*, *žaganje/žagejni*, *badecimer*, *boks*,

¹⁶⁴ Napominje se da se češće koristi leksem *zajtrek*.

¹⁶⁵ Inačica *grincajng* nije zabilježena dosad.

¹⁶⁶ Ispitanik spominje i riječ *poheraji*, u značenju 'sitni kolači'.

¹⁶⁷ Samo u značenju 'stavljati u pac'.

¹⁶⁸ Ispitanik prepoznaje germanizam jedino u značenju 'tanka ploča kovine, lim'.

¹⁶⁹ Ispitanik spominje i glagole *posoliti*, *poprašiti* u istom značenju.

¹⁷⁰ Ispitanik prepoznaje germanizme u značenju 'ploča na štednjaku' i 'metal prstenastog oblika'.

¹⁷¹ Samo u značenju 'umak'.

¹⁷² Ispitanik spominje i leksem *lonček*.

¹⁷³ Inačica germanizma *štangica* u značenju 'rebro čokolade' nije zabilježena u knjizi Anete Stojić.

¹⁷⁴ U značenju 'ukrasna vunena kuglica na odjeći i obući'.

¹⁷⁵ Ispitanik potvrđuje lekseme *očali/očoli* i *čali/čoli*, ali spominje i staru riječ *penden*, koju je čuo da su stariji govornici koristili u njegovoj mladosti.

¹⁷⁶ Napominje se da *folde* mogu biti i na zavjesama, ne samo na odjeći. Ispitanik spominje i leksem *šlinge*.

¹⁷⁷ Ispitanik potvrđuje da je riječ o posebnoj ukosnici koja se nekad koristila. Danas bi za ukosnicu koristio leksem *španga*.

¹⁷⁸ Ispitanik koristi germanizam u značenju 'haljina', napominje da koristi leksem *šos* u značenju 'suknja'.

¹⁷⁹ Ispitanik spominje i sintagmu *kapa šiltom*.

¹⁸⁰ Ispitanik spominje i germanizam *mantil*.

¹⁸¹ Ispitanik potvrđuje i sintagme *zmozani veš* i *spodnji veš*.

¹⁸² Ispitanik koristi leksem *tokica* umjesto *futrola*.

¹⁸³ Samo značenje 'usisavati'.

¹⁸⁴ Ispitanik koristi germanizam *vura/vurica* umjesto *vekerica*.

¹⁸⁵ Ispitanik bi upotrijebio izraz *toči tepihe*.

brifkastn/kaslič/kaslj/kastl/kastlič/kastlć/postkastl, cajtung, canšteher, cugeher, milikerac/milikerc, rodel/rodle/rodli¹⁸⁶, šicboden¹⁸⁷, štoplciger, šulefl, tranfuz/tremfuš/tremfuz, vinkel¹⁸⁸, žajfa/žojfa, žeplinka¹⁸⁹, žveplenka¹⁹⁰, ajvajs, bakpapier, cukarija/cukerdoza/cukerpiksa, hakmeser¹⁹¹, hakpretl, himber/himper/imber, jesih, kafelefl/kafelefla¹⁹², kimel, merlin/merlun/merljn/mern, nudlbret/nudlpret, šnaps/šnops, šnešlager, valer¹⁹³, iberhoze, šaltuh¹⁹⁴.

Kao i kod ostalih ispitanika, javljaju se riječi koje ispitanik koristi u drugom značenju od onog zabilježenog. To su germanizmi *parma, aštrok, biks, ceker, fertun/šurc, klapna, glažovije i glajš/ž, rašpa, čušpajz, gablec, krigla/kriglin, modla/modlica, šola/šolja, girtlin/gurtna, gojzerica, treger*. Značenje germanizama *parma, biks, ceker, fertun/šurc, glažovije i glajš/ž, rašpa, gablec, krigla/kriglin, modla/modlica* već su objašnjeni i podudaraju se kod svih ispitanika. Ostale germanizme ispitanik koristi na specifičan način. Tako germanizam *vaštrok* za ispitanika Bačani znači nekakva manja posuda, *lavurek*, a germanizam *klapna* je tehnički pojam i označava 'dio stroja koji služi za zatvaranje'. *Čušpajz* za njega označuje jelo koje je gušće od variva i u sebi ima mljeveno meso, a ne samo povrće. Nadalje, ispitanik Bačani bi germanizam *šola/šolja* shvatio kao posudu u kojoj se kuha kava ili čaj, a ne kao posudu iz koje se pije takav napitak. Germanizam *girtlin* ispitanik shvaća kao ukrasni modni element, koji više služi za izgled nego kao remen¹⁹⁵, a germanizam *gurtna* kao tehnički predmet, a ne odjevni. Za njega je *gurtna* 'jako uže koje se koristi kada se nešto veliko prevozi', kako bi se to učvrstilo i osiguralo da se to što se prevozi ne *rastepe*. Potom se javlja razlika u značenju germanizma *gojzerica*. U knjizi Anete Stojić *gojzerica* je definirana kao planinarska i skijaška cipela, dok je ispitanik Bačani koristi u značenju 'nepropusna i topla radna cipela za hladnije dane'. I posljednji germanizam čije je značenje drugačije za ovog ispitanika jest germanizam *treger*, koji za ispitanika znači 'bilo kakva naramenica', a ne samo ona koja pridržava hlače.

---

¹⁸⁶ I posljednji ispitanik potvrđuje leksem *soni* u značenju 'sanjke'.

¹⁸⁷ Potvrđuje se leksem *lamperija* kao leksem koji se koristi u tom značenju.

¹⁸⁸ Ispitanik navodi leksem *vogel* umjesto germanizma *vinkel*.

¹⁸⁹ Ispitanik koristi leksem *žigice* u značenju šibice.

¹⁹⁰ Ispitanik spominje leksem *škatula/škatulka*.

¹⁹¹ Ponovo se potvrđuje leksem *heč*.

¹⁹² Ispitanik nudi lekseme *žlička i žličica* u tom značenju.

¹⁹³ Potvrđuje se korištenje leksema *mlinčenjek//mlinčejek*.

¹⁹⁴ Također se potvrđuje i korištenje već spomenutog leksema *štrikanec*.

¹⁹⁵ Ispitanik Bačani navodi lekseme *hločnjak i svitnjak* u značenju 'remen'.

Ispitanik je tijekom istraživanja koristio i germanizme *štemajzlin*¹⁹⁶, *fajn*, *farba*, *šojba*, *gloncati*, *plehnoto*, *šetoflin/šatoflin* i druge.

Iz ovoga možemo zaključiti da se većina ispitanih germanizama javlja u mjesnom govoru Hrastovskog. Germanizme u nastavku potvrdili su svi ispitanici govornici: *bala*, *banzek*, *šraf*, *šrafziger*, *flanci*, *freza*, *kombinerke*, *kuta*, *lojtra*, *našrotati/šrotati/zašrotati*, *parma*, *poštucati/štucati*, *pelcer*, *preša*, *škedenj*, *štemalica*, *štihača/štihalica*, *štraja*, *afenger*, *apfal*, *apšisati*¹⁹⁷, *čikobernica*, *vaštrok*¹⁹⁸, *pant*, *partiš*, *biks*, *flek*, *cajnger*, *conjek*, *cedula*, *ceker*, *rajsnedlin*, *deka*, *farcajg*, *feder*, *fen*, *feringa/feringe*, *fertun/šurc*, *ficlek*, *flaša*, *flekati/zaflekati se*, *ganjk/gajnk*¹⁹⁹, *galender*²⁰⁰, *karniš(a)*, *glajš/glajž/glažovije*, *grdenc*, *kaslin*, *kinderbet*, *kufer*, *korpa*, *lajslin*, *lompa*, *luftati/zluftati/razluftati*, *mišaflin*, *oberlift*, *pegla*, *piksa*, *rafang*, *rašpa*, *regal*, *rifla*, *roleta*, *špajz*, *šalter*, *šank*, *škaf*, *škrneclin*, *špigel*, *štoplin*, *štenga/štenge*, *štokrlin*, *šuber*²⁰¹, *tepih*, *tapeta*, *vura*, *uramiti*, *vajnkoš/vanjkoš*, *vekerica*, *vešeraj*, *veškorpa*, *vešmašina*, *zaštopati*, *ziherica*, *ajngemaht/ajngemahtec*, *protvan*, *rol*, *beštek/escajg*²⁰², *buftlin*, *cukor*²⁰³, *čušpajz*, *cveba*, *dinstati/zdinstati*, *eksati*, *kraflin*, *fašeranec*, *fil*, *filan*, *fiš*, *fruštuk*²⁰⁴, *gablec*²⁰⁵, *gemišt*, *grincajg*, *gres*, *kuglof*, *jeger*, *knedlin*, *kiflin*, *koštati*, *kriglin*, *kremšnita*, *lorbek*, *mela*, *modla*, *pac*, *pacati*²⁰⁶, *paradajz*, *parizer*, *petrožol*, *prezli*, *rojngla*, *rink*²⁰⁷, *roštilj*, *saft*²⁰⁸, *soc*, *šalica*, *šefla*, *šlag*, *šniclin*, *šnita*, *šporet/šporhet*, *špek*, *štrukli*, *taca*, *vugurek/vugorki*, *žemla*, *ancug*, *badekostim*, *rajfešlus*, *cof*, *folda*, *girtlin/gurtna*²⁰⁹, *kikla*²¹⁰, *lajbec/lajbek*, *mašlin*,

---

¹⁹⁶ U značenju 'špica koja je dio *štemalice*'.

¹⁹⁷ Samo u značenju 'izbljedjeti (boja)'.

¹⁹⁸ Napominje se da su govornici naveli različita značenja ovog germanizma.

¹⁹⁹ Samo u značenju 'hodnik'.

²⁰⁰ Napominje se da ispitanik Bulf koristi germanizam u drugom značenju od ostalih ispitanika.

²⁰¹ Samo u značenju 'zasun na peći'.

²⁰² Napominje se da je *beštek* češći oblik.

²⁰³ I u značenju 'šećer' i u značenju 'bombon'.

²⁰⁴ Napominje se da se češće koristi leksem *zajtrek*.

²⁰⁵ U značenju 'svaki obrok između doručka i ručka'.

²⁰⁶ Samo u značenju 'stavljati u pac'.

²⁰⁷ Svi ispitanici prepoznaju značenje 'ploča na štednjaku'.

²⁰⁸ Samo u značenju 'umak'.

²⁰⁹ Napominje se da ispitanici koriste leksem u sličnim, ali različitim značenjima.

²¹⁰ Svi ispitanici upotrebljavaju germanizam u značenju 'haljina'.

*žneranci, ruksak, štonfa/štonfi/zoklin/zoklini, šilterica, šlapa/šlape*²¹¹, *štrample/štramplice, toška, veš*²¹², *zažnerati*.

Također, ovo su germanizmi za koje su svi ispitanici rekli da su im nepoznati i da nipošto nisu dio mjesnog govora Hrastovskog: *miterlin/muter, šnajt, brifkastn/kaslić/kaslj/kastl/kastlič/kastlć/postkastl, canšteher, cugeher, milikerac/milikerc, rodel/rodle/rodli, šicboden, šufelf, tranfuz/tremfuš/tremfuz, žajfa/žojfa, ajvajs, hakmeser, hakpretl, himber/himper/imber, jesih, kafelefl/kafelefla, kimel, merlin/merlun/merljn/mern, nudlbret/nudlpret, valer, iberhoze i šaltuh*.

Svi ostali germanizmi javljaju se kod ispitanih govornika više ili manje, ovisno o njihovom idiolektu.

6.2. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PO SEMANTIČKIM SFERAMA GERMANIZAMA

Prema Štebih Golub (2010: 178), analiziranjem posuđenica u određenim semantičkim sferama možemo utvrditi opseg/jačinu jezičnog i kulturnog dodira jezika davatelja i jezika primatelja. U literaturi se navodi da se germanizmi u kajkavskome narječju javljaju u semantičkim sferama administracije, prava i državne uprave (na primjer *baron*); biljnog svijeta (npr. *paradajz*); crkve i religije (npr. *farof*); hrane i pića (npr. *fruštuk*); kuće i stanovanja (npr. *štenga*); medicine (npr. *kuga*); glazbe (npr. *klaver*); novčarstva (npr. *banka*); običaja i narodnih vjerovanja (npr. *krampus*); obrta (npr. *šoštar*); odjeće, obuće, nakita i mode (npr. *kiklja*); poljoprivrede (npr. *grunt*); vojske (npr. *befel*); životinjskog svijeta (npr. *opica*) (Štebih Golub, 2010: 178 –179).

U ovom terenskom dijalektološkom istraživanju ispitane su semantičke sfere domaćinstva, tj. kućanstva; hrane i pića, tj. kulinarstva; poljoprivrede i alata; te odjeće i obuće. Najviše je germanizama bilo iz semantičke sfere domaćinstva, zatim iz sfere hrane i pića, a sfere poljoprivrede i alata i odjeće i obuće imale su jednak broj germanizama.

U sferi domaćinstva ispitanica Đurinek prepoznala je ukupno sedamdeset germanizama (72,92%). Neke od njih ne koristi, neke koristi u drugom značenju, a neke upravo onako kako

---

²¹¹ Ispitanica Marković koristi leksem u nešto drugačijem značenju od ostalih ispitanika.

²¹² Svi ispitanici potvrđuju i sintagme *spodnji veš* i *zmozani veš*.

su definirani u konzultiranoj literaturi. To dakle znači da nije prepoznala dvadeset i šest germanizama, odnosno 27,08%. Ispitanica Marković u istoj je sferi prepoznala osamdeset i tri germanizama (86,46%), a nije znala značenje njih trinaest (13,54%), dok je ispitanik Bulf prepoznao osamdeset i pet (88,54%) germanizama i nije znao njih jedanaest (11,46%). Ispitanik Bačani nije prepoznao petnaest (15,625%) germanizama, a njih osamdeset i jedan (84,375%) mu je poznato. To bi značilo da je ispitanicima u prosjeku poznato 83,07% ispitanih germanizama, odnosno, nisu čuli za 16,93% njih iz sfere domaćinstva/kućanstva.

U semantičkoj sferi hrane i pića, tj. kulinarstva rezultati su sljedeći; ispitanica Đurinek prepoznala je šezdeset i dva germanizma (83,78%), a njih dvanaest (16,22%) ne; ispitanica Marković njih šezdeset i četiri (86,49%) prepoznaje, a njih deset (13,51%) ne; ispitanik Bulf njih šezdeset i jedan (82,43%) poznaje, a trinaest (17,57%) ne; te ispitanik Bačani prepoznaje šezdeset (81,08%) ispitanih germanizama i četrnaest (18,92%) ne prepoznaje. To dakle znači da je u prosjeku 83,45% germanizama iz semantičke sfere kulinarstva poznato ispitanicima, bez obzira na to koristili se oni tim riječima ili ne, a 16,55% ispitanih germanizama im je nepoznato.

U semantičkoj sferi poljoprivrede i alata imamo vrlo zanimljive rezultate. Troje od četvero ispitanika nije prepoznalo tri riječi (12%), odnosno, prepoznali su ostala dvadeset i dva germanizma (88%). Te tri riječi kod svakoga od njih bile su *mitrlin/muter*, *šnajt i žaganje/žagejni*. Ispitanik Bulf je, međutim, prepoznao germanizam *žaganje*, ali ga sam ne bi koristio²¹³. Prema tome, on je prepoznao 92% germanizama (njih dvadeset i tri) iz sfere poljoprivrede i alata, a nije prepoznao svega 8% germanizama (dva germanizma). Time je prosjek poznavanja germanizma iz semantičke sfere poljoprivrede i alata narastao do 89%, a tek 11% germanizama nepoznato je ispitanim govornicima.

Posljednja ispitana semantička sfera je ona odjeće i obuće. Tu smo također došli do zanimljivih rezultata; nitko od četvero ispitanih nije prepoznao germanizme *iberhoze* i *šaltuh*. Ispitanica Đurinek k tome još nije prepoznala germanizam *gozzerice*, pa time ima tri nepoznata germanizma (12%) i dvadeset i dva poznata (88%). Ispitanici Marković i ispitaniku Bačani su samo ova dva spomenuta germanizma nepoznata, odnosno njih 8%, a prepoznaju ostala dvadeset i tri germanizma (92%). Ispitanik Bulf uz ova dva germanizma nije prepoznao germanizam *gabrela/gabrla/gabrlja/harnadla/harnadlin*, tako da je njegov prosjek prepoznatljivosti germanizma jednak kao i onaj ispitanice Đurinek. To bi, dakle, značilo da je

---

²¹³ Ispitanik Bulf napomenuo je kako mu je ovaj germanizam poznat iz vremena kada je bio u vojsci.

90% germanizama iz semantičke sfere odjeće i obuće poznato ispitanicima iz Hrastovskog, a svega 10% im je nepoznato.

Prema ovim rezultatima, možemo zaključiti da su ispitanicima najpoznatiji germanizmi iz semantičke sfere odjeće i obuće, a najmanje oni iz semantičke sfere domaćinstva/kućanstva. Međutim, bitno je za napomenuti da nema velike razlike u prosjeku prepoznatljivosti germanizama među semantičkim sferama i da su svi postoci vrlo visoki. To nas upućuje na zaključak da se govornici Hrastovskog služe brojnim germanizmima u raznim sferama života.

6.3. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PO DOBNIM SKUPINAMA ISPITANIKA

Za potrebe ovog terenskog dijalektološkog istraživanja odabrane su dvije osobe starije životne dobi, rođene 1929. i 1954., i dvije osobe srednje životne dobi, rođene 1971. i 1973. Iako se nisu pojavile neke velike razlike u poznavanju germanizama među govornicima različitih dobnih skupina, one su svejedno postojale. Primjer takvih razlike su germanizmi *bešte* i *escajg*, u značenju 'pribor za jelo'. Zanimljivo je da su se starije govornice tijekom istraživanja prvo sjetile riječi *escajg*, a riječi *bešte* tek kada su bile upitane znaju li tu riječ. Upravo suprotno dogodilo se govornicima srednje životne dobi. Oni su prvo prepoznali germanizam *bešte*, a germanizam *escajg* prepoznali su kao riječ koju su čuli da stariji govornici koriste, „da se to tak negda govorilo“. Slično se dogodilo s germanizmom *farčjag* – starije govornice su se odmah sjetile germanizma, dok je govornicima srednje dobi trebalo neko vrijeme da je se prisjete.

Kada bismo gledali koliko su svaki od ispitanika prepoznali germanizama, vidjeli bismo da je govornica Đurinek, najstarija ispitanica, rođena 1929. godine, prepoznala 176 germanizama, odnosno njih 80%. To, dakle, znači da nije prepoznala 20% ispitanih germanizama, odnosno, njih četrdeset i četiri. Iako je to visok broj prepoznatih germanizama, ispitanica Đurinek ipak je imala najniži prosjek i broj prepoznatih germanizama. Mogli bismo zaključiti da su se razni germanizmi pojavili u govoru Hrastovskog modernizacijom i razvijanjem svijeta, pa ispitanica Đurinek nije usvojila takve germanizme jer joj nisu bili potrebni. Budući da je ona najstarija ispitanica, vjerojatno je da se ne koristi mnogim predmetima čiji su nazivi bili ispitani i da bolje pamti one germanizme koji su se nekada koristili u Hrastovskom, a sada postaju ili su postali dio pasivnog leksika. Kao primjer možemo navesti germanizam *sajla*, koji ispitanica

prepoznaje, međutim, nije sigurna što on znači, niti bi ga sama koristila²¹⁴. Također nam je zanimljiv i germanizam *fen*, za koji je ispitanica rekla da ga prepoznaje i zna što znači, ali ga sama ne bi koristila. Ove dvije pojave možemo objasniti time što su oba dva predmeta relativno moderna, nisu nešto s čime bi se govornica susretala u svojoj mladosti. Ono što je također zanimljivo je da se govornica prisjetila nekih riječi koje drugi govornici nisu. Primjer su nam germanizmi *brenšlin* i *brenati* u značenju 'uvijač' i 'kovrčati kosu'. Ona je jedina ispitanica koja se prisjetila ovih starih germanizama, iako smo u istraživanju tražili suvremeniji germanizam, *vikler/vitler*. Tako nam je potvrdila korištenje tih germanizama, a samim time i nestabilnost jezika u vremenu, odnosno, možemo vidjeti kako je jedan germanizam zamijenio drugi²¹⁵. Još jedan takav primjer su germanizmi *badekostim* i *badič*. Ispitanica Đurinek je jedina koja nije prepoznala inačicu *badič*, suvremeniji oblik germanizma, dok su je ostali potvrdili kao dio aktivnog leksika.

Ostali ispitanici imali su prilično slične prosjeke. Ispitanik Bačani, rođen 1973. godine, prepoznao je 84,55% ispitanih germanizama (njih 186), to jest, nije prepoznao 15,45% (njih trideset i četiri). Zatim, ispitanik Bulf, rođen 1971., i ispitanica Marković, rođena 1954., imali su gotovo jednak broj prepoznatih germanizama, ali je ispitanica Marković prepoznala jedan germanizam više. Time ispitanica Marković ima najviši prosjek prepoznatih germanizama – čak 87,27%, to jest, prepoznala je 192 germanizma od ukupno 220, što bi značilo da joj je nepoznato samo njih dvadeset i osam (12,73%). Kod ispitanika Bulf govorimo o 191 prepoznatom germanizmu (86,82%) i o njih dvadeset i devet koji su ispitaniku bili nepoznati (13,18%).

Ovime možemo zaključiti da se u razdoblju između 1950-ih i 1970-ih nije puno promijenilo u leksiku mjesnog govora Hrastovskog, i da su govornici odrastanjem usvojili razne germanizme. Kada bismo usporedili koliko su germanizama ispitanici različitih dobnih skupina prepoznali u različitim semantičkim sferama, ne bismo uočili nikakve značajne razlike. Drugim riječima, svi ispitanici prepoznaju otprilike jednak broj germanizama u različitim semantičkim sferama, tako da ne možemo reći da je pojedina semantička sfera bliža jednoj ili drugoj dobnoj skupini.

---

²¹⁴ Ostali ispitanici prepoznali su tu riječ i koriste je.

²¹⁵ To zaključujemo po činjenici da su ostali govornici potvrdili oblik *vitler*.

7. ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu istraživali smo pojavnost germanizama u mjesnom govoru Hrastovskog, malog mjesta kraj Ludbrega, u Varaždinskoj županiji. U radu smo ponudili prvi jezični opis tog mjesnog govora, koji pripada varaždinsko-ludbreškom dijalektu kajkavskog narječja.

Kajkavsko narječje jedno je od triju narječja hrvatskog jezika, a Mijo Lončarić (1996: 146) podijelio ga je na čak petnaest dijalekata: središnjozagorski, samoborski, varaždinsko-ludbreški, međimurski, gornjosutlanski, plješivičkoprigrorski, turopoljski, vukomeričko-pokupski, donjolonjski (južnomoslavački), sjevernomoslavački, gornjolonjski, glogovničko-bilogorski, (virovsko)podravski, goranski (gorskokotarski) i donjosutlanski. Narječje se odlikuje raznim alijetetima, kao što su prva i druga kajkavska jednadžba, posebne depalatalizacije, ščakavski refleks starih skupina, korištenje prijedloga *v/vu* i zamjenice *kaj*, izjednačivanje akuzativa i genitiva jednine u muškom rodu za neživo, razlikovanje supina i infinitiva i još mnoga obilježja²¹⁶. Pošto smo odredili pripadnost mjesnog govora Hrastovskog kajkavskome narječju, zanimala nas je pojavnost germanizama u tom govoru.

Germanizmi su posuđenice koje su u hrvatski jezik dospjele iz njemačkog standardnog jezika, austrijskoga njemačkog jezika i njihovih dijalekata, posredno ili neposredno²¹⁷. Proveli smo istraživanje s četiri izvornih govornika mjesnog govora Hrastovskog; s dvije starije ispitanice (rođene 1929. i 1954.) i s dvama ispitanicima srednje životne dobi (rođeni 1971. i 1973.). Rezultati istraživanja vrlo su zanimljivi. Prvo, gledajući po prepoznatljivosti, veliku većinu germanizama prepoznali su svi ispitanici i potvrdili ih kao dio mjesnog govora Hrastovskog. Ovisno o idiolektima ispitanika, neke su germanizme samo prepoznali, ali ne znaju što znače; za neke su znali što znače, ali ih ne bi koristili, dok za neke uopće nisu ni čuli. Ono što je značajno, je da su u više navrata ispitanici ponudili inačice germanizama koje još nisu bile zapisane u knjizi Anete Stojić, kojom smo se vodili. Primjeri takvih germanizma bili bi *cajnger*, *petrožol*, *hokel* i brojni drugi. Ono što je također vrlo dragocjeno je činjenica da su ispitanici prepoznali neka druga značenja germanizama od onih zabilježenih. Tijekom istraživanja naišli smo na nekoliko takvih primjera, kao što su *fertun* i *šurc*, *parma*, *vaštrok*. Time smo dobili uvid

---

²¹⁶ Vidi poglavlje *Kajkavsko narječje*.

²¹⁷ Vidi poglavlja *Posuđenice* i *Germanizmi*.

u pravo leksičko bogatstvo ne samo mjesnog govora Hrastovskog, već i cijelog kajkavskog narječja. Također, gledajući inačice koje su ponudili ispitanici, mogli smo vidjeti i razne fonološke i morfološke odlike karakteristične kajkavskome narječju. To se vidi u primjerima kao što su *paserka* (refleks *e*) ili *žemla* (depalatalizacija).

Kada smo analizirali germanizme ovisno o njihovoj semantičkoj sferi, došli smo do zaključka da nema prevelike razlike u prepoznavanju. Ispitanici su prepoznali između 82,57% i 90% ispitanih germanizama u svakoj semantičkoj sferi; najmanje iz sfere kućanstva, odnosno domaćinstva, a najviše iz sfere odjeće i obuće. Ipak, u sve četiri ispitane semantičke sfere, postotak prepoznatljivosti germanizama vrlo je velik. Prema tome, možemo zaključiti da su germanizmi vrlo prisutni u mjesnom govoru Hrastovskog, u raznim sferama života, i da su dio idiolekta svakog govornika.

Naposlijetku smo analizirali razlike u korištenju germanizma u govornicima starije i srednje dobne skupine. Saznali smo da je najmanje germanizama prepoznala najstarija ispitanica, što smo pripisali činjenici da su mnogi od ispitanih germanizama vezani uz neke modernije pojave, koje ispitanica nije usvojila. Ono što je značajno, je da se ona sjetila i nekih starijih leksema, koji se više ne koriste i kojih se mlađi govornici nisu sjećali. To je značajno jer nam to potvrđuje kako se jezik mijenja i ide ukorak s vremenom i razvojem svijeta oko nas.

Zaključno možemo reći da smo ovim završnim radom dobili uvid u mjesni govor malog kajkavskog mjesta Hrastovsko, potpuno neistraženog, kao i u korištenje germanizama u hrvatskim govorima. Ovim radom sačuvali smo barem dio bujnog jezičnog bogatstva kajkavštine. Bilo bi vrlo informativno kada bi se ovakvo istraživanje ponovilo za nekoliko godina s pripadnicima mlađe životne dobi. Vjerojatno je da bi se tu uočile značajne razlike u prepoznavanju germanizama, i da mlađe generacije ne bi prepoznale velik broj ispitanih germanizama. Također bi bilo korisno provesti i istraživanje o pojavnosti nekih drugih leksema u mjesnom govoru Hrastovskog, kao na primjer hungarizama. Budući da sam govor uopće nije istražen, mogla bi se provesti i zanimljiva dijalektološka istraživanja na fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini. Dakle, ima još puno toga za istražiti!

8. POPIS LITERATURE:

1. Dabo-Denegri, Ljuba. Dragičević, Dragica. Menac, Antica. Nikolić-Hoyt, Anja. Sočanac, Lelija. Žagar-Szentesi, Orsolya: *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima. Prilagodba posuđenica*; Nakladni zavod Globus, Zagreb 2005.
2. Horvat, Joža: „Prozodija i vokalizam govora Svetoga Đurđa“, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, br. 17, 2011, str. 81 – 107. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/144350> (Datum pristupa: 14.07.2024).
3. Kovaček, Stjepan: *100 godina Dobrovoljnog vatrogasnog društva Hrastovsko*; Nakladnička kuća Tonimir d.o.o, Varaždinske Toplice 2023.
4. Lončarić, Mijo: *Kajkaviana & Alia: ogledi o kajkavskom i drugim hrvatskim govorima*; Zrinski d.d., Čakovec 2005.
5. Lončarić, Mijo: *Kajkavsko narječje*; Školska knjiga, Zagreb 1996.
6. Maresić, Jela: „Doprinos ludbreških pisaca hrvatskoj dijalektalnoj književnosti“, *Od fonologije do leksikologije. Zbornik u čast Mariji Turk*. Ur. Diana Stolac; Biblioteka časopisa Fluminensia, Rijeka 2018, str. 221 – 228.
7. Melvinger, Jasna: *Leksikologija*; Pedagoški fakultet, Osijek 1984.
8. metatonija. *Hrvatski jezični portal*. [online] Dostupno na: <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (Datum pristupa: 12.07.2024).
9. Stojić, Aneta: *Germanizmi u hrvatskim govorima. Rječnik*; Alfa, Zagreb 2020.
10. Štebih Golub, Barbara: *Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku*; Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2010.
11. Turk, Marija: *Jezično kalkiranje u teoriji i praksi. Prilog lingvistici jezičnih dodira*; Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2013.
12. Vrtulek, Franjo: *Ludbreg, novo štivo*; Knjižnica i čitaonica „Mladen Kerstner“ Ludbreg, Ludbreg 2005.

9. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI (*na hrvatskome jeziku*)

Ovaj završni rad napisan je na temelju dijalektološkog terenskog istraživanja mjesnog govora sela Hrastovsko. U radu se prvo prikazuje kratka povijest mjesta Hrastovsko, a zatim teorijska pozadina o kajkavskome narječju. Budući da je Hrastovsko dio varaždinsko-ludbreškog dijalekta, kratko poglavlje posvećeno je i tom dijalektu. Zatim se po prvi puta iznosi opis mjesnog govora Hrastovskog. Nakon toga donosimo leksikološki dio ovog rada, odnosno, opisuje se fenomen posuđenica. Posebna se pažnja pridaje germanizmima, posuđenicama koje su u hrvatski jezik ušle izravno ili neizravno iz njemačkog jezika (također i iz austrijske inačice njemačkog jezika i raznih njihovih dijalekata). Završivši s teorijskim djelom rada, posvećujemo se analizi istraživanja 220 germanizama preuzetih iz knjige *Germanizmi u hrvatskim govorima* Anete Stojić (2020). Analizirajući po prepoznatljivosti germanizama, zaključujemo da većina ispitanih germanizama pripada mjesnom govoru Hrastovskog, dok su ostali germanizmi više-manje dio idiolekata pojedinih ispitanika. Nakon toga, analizirali smo germanizme ovisno o njihovim semantičkim sferama, međutim, nismo naišli ni na kakve značajne razlike. Naposljetku smo usporedili rezultate ispitanika starije i srednje životne dobi. Rezultati prepoznatljivosti germanizama uglavnom se poklapaju bez obzira na dob ispitanika, jedino što smo mogli zamijetiti je da najstarija ispitanica ne prepoznaje neke „novije“ germanizme i bolje se sjeća onih germanizama koji su se prije češće koristili u mjesnom govoru Hrastovskog.

KLJUČNE RIJEČI (na hrvatskome jeziku): dijalektologija, kajkavsko narječje, mjesni govor, Hrastovsko, leksikologija, posuđenice, germanizmi, kućanstvo/domaćinstvo, hrana i piće/kulinarstvo, poljoprivreda i alati, odjeća i obuća

10. NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (*na engleskome jeziku*)

NASLOV: German Loanwords in the Local Dialect of Hrastovsko

KLJUČNE RIJEČI (na engleskome jeziku): dialectology, Kajkavian dialect, local dialect, Hrastovsko, lexicology, loanwords, German loanwords, household, food and drinks/cookery, agriculture and tools, clothes